

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

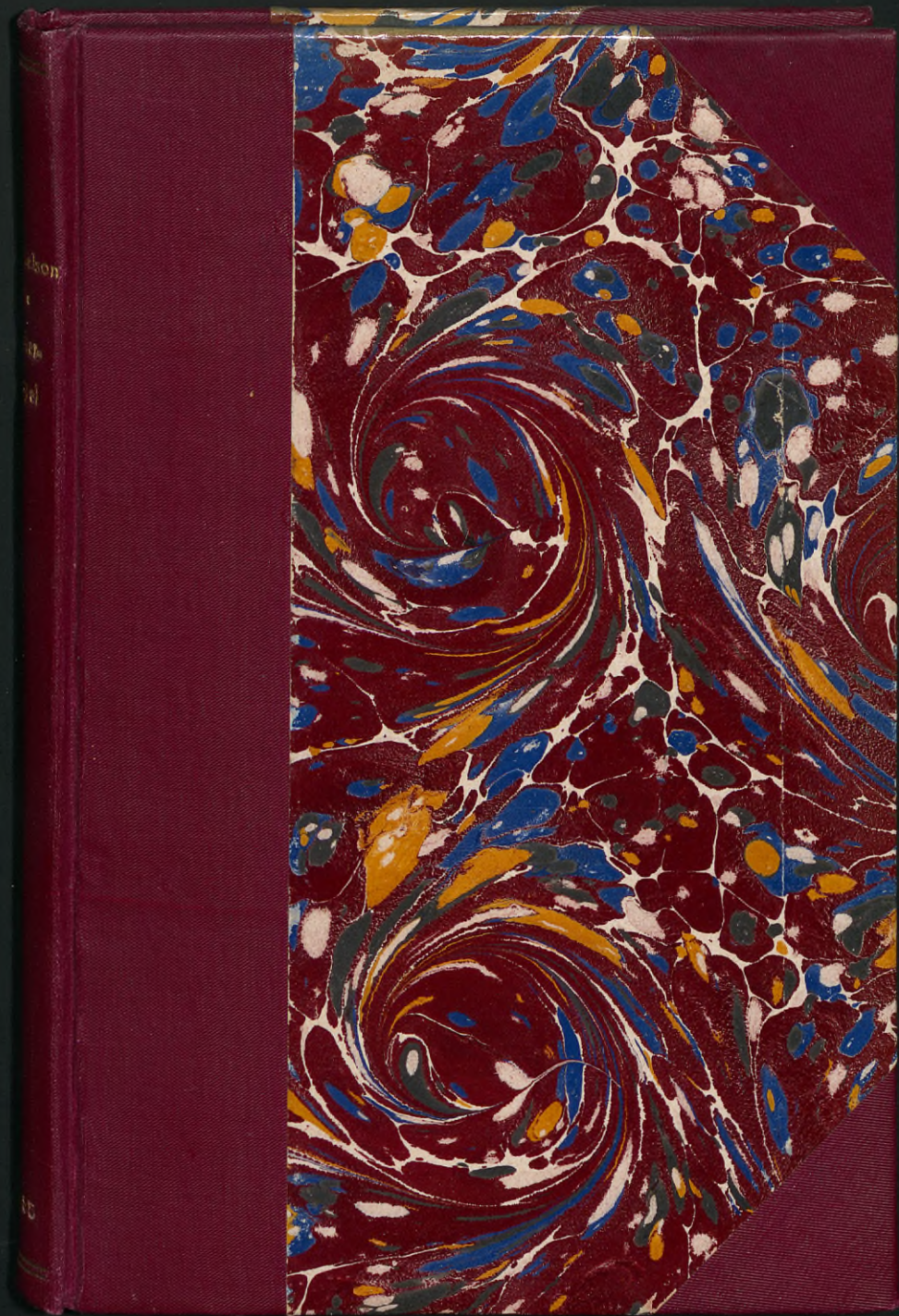
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

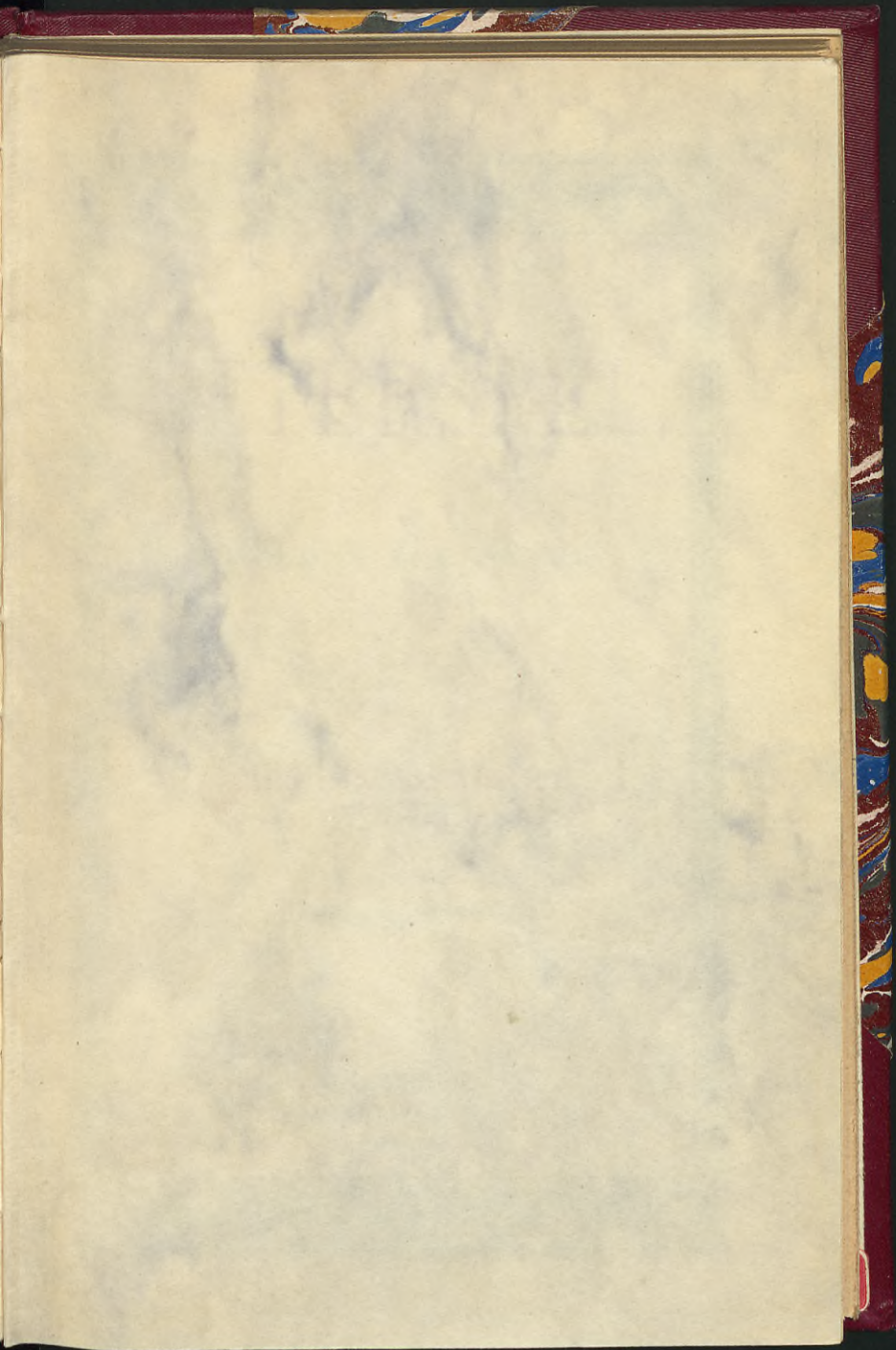

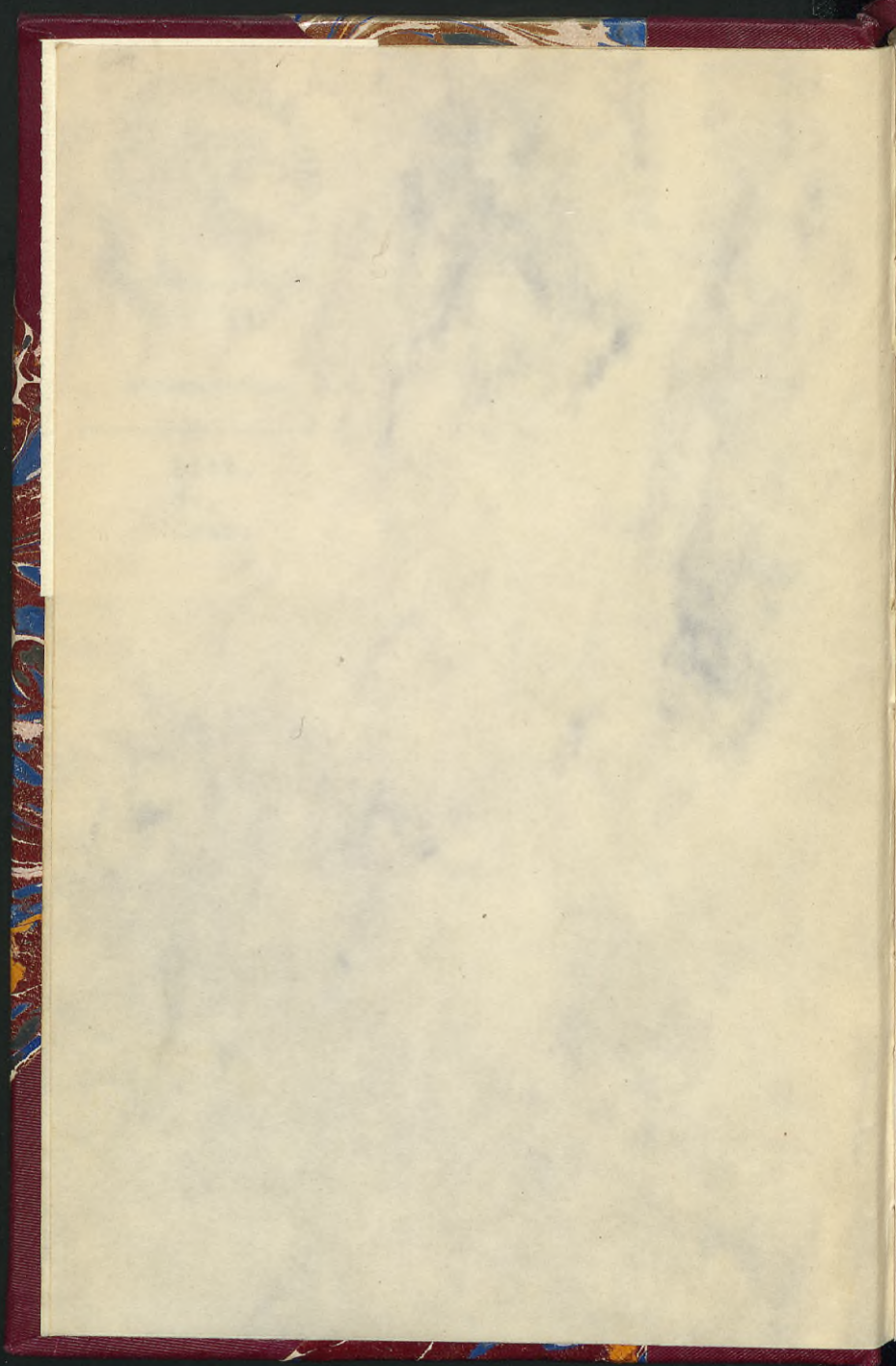
Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.
Dram.

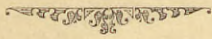
*lett.
Sols
Dram.*

EFTERSPEL.

KOMEDI I TRE AKTER

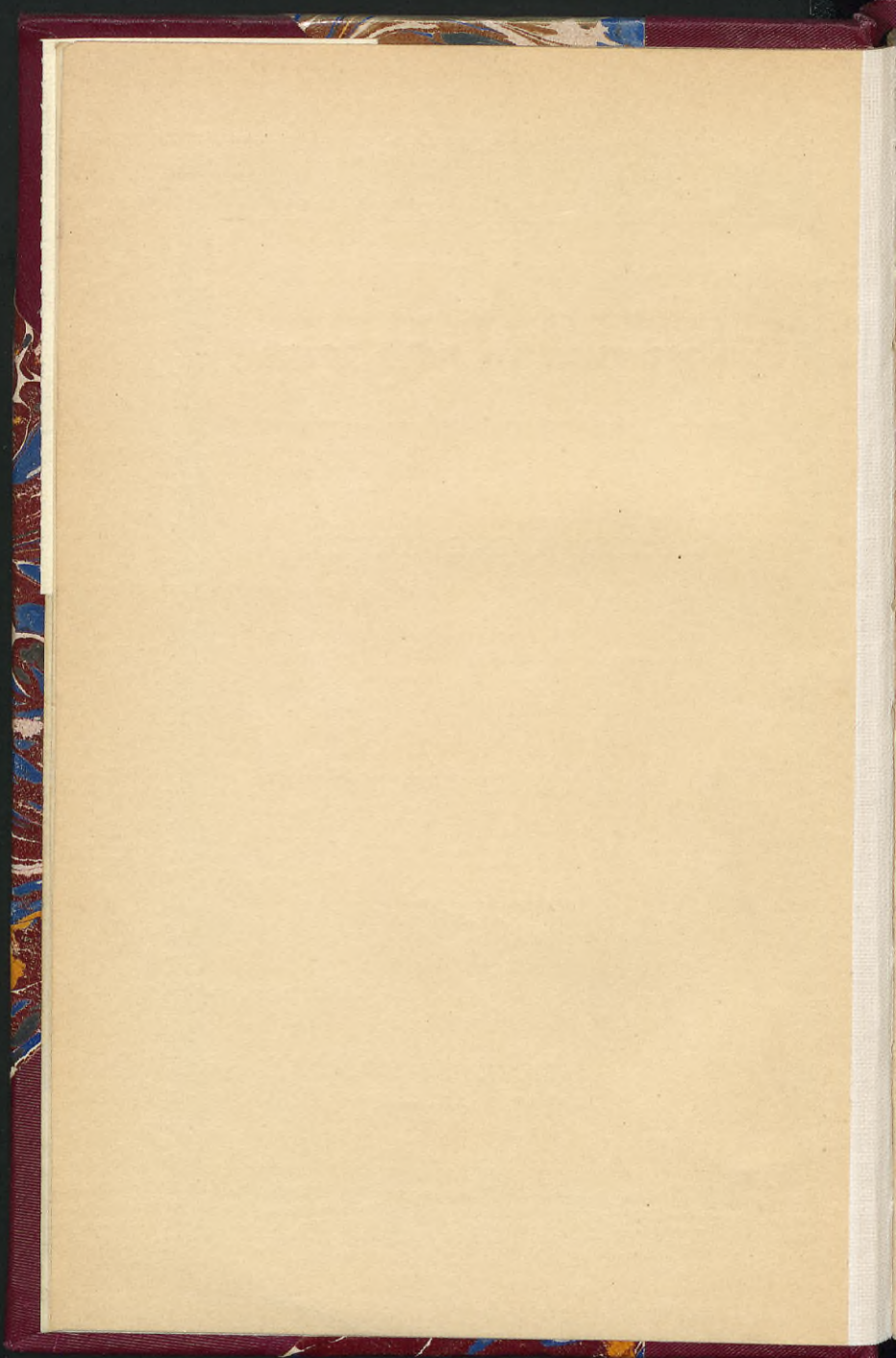
AF

Augusta Barthelson.

STOCKHOLM,
ALBERT BONNIER.
I KOMMISSION.

EFTERSPEL.

KOMEDI I TRE AKTER

AF

AUGUSTA BARTHELSON.

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI

1885.

Alla rättigheter förf. förbehållna.

Förord.

Redan vid första åskådandet af fru Alfhild Agrells skådespel "Dömd" uppstod hos förf. tanken på att dramatiskt skildra åtskilliga af de i nämnda skådespel tecknade personernas kommande öden, sådana dessa enligt förf:s åsigt borde gestalta sig; och nu föreliggande dramatiska försök, "Efterspel", blef resultatet häraf.

Förf., som ej anade något obefogadt i ett dylikt förfarande, hembjöd sitt arbete — under en annan titel — till Kongl. Teaterdirektionen, för att få det uppfördt på samma scen, å hvilken förut återgifvits skådespelet "Dömd".

Emellertid antogs ej komedien "Efterspel" därför — såsom det sades — att det skulle ansetts ogrannlaga mot fru Agrell att till spelning antaga ett stycke, som vore en fortsättning af hennes förenämnda skådespel.

Förf. önskar härmed få litet närmare belysa detta grannlagenhetsförhållande.

Först och främst torde väl ingen, som genomläser förf:s "Efterspel", kunna med fog påstå, att detta stycke till sitt innehåll har den minsta lik-

het med innehållet i fru Agrells "Dömd", vare sig i afseende på plananläggning eller utförande.

Vidare saknas ingalunda i litteraturhistorien exempel på dylika fortsättningar af andras arbeten, och för att framdraga ett riktigt gammalt sådant, kunna vi nämna Ariostos "Den rasande Roland", som utgör en fortsättning af "Den förälskade Roland", hvars författare var Matteo Bojardo, hvilken sjelf lånat sitt ämne ur Karlssagan.

Att i en nyare tid romaner blifvit fortsatta eller dramatiserade af andra än deras ursprungliga författare eller författarinnor, torde för öfrigt vara väl bekant.

Förf. skulle anse sig hedrad, om till något möjligen blifvande arbete af hennes hand någon annan förf. skulle finna en fortsättning vara af intresse och verkställa en sådan. Småsinnet borde vara bannlyst inom litteraturen.

Förf. af komedien "Efterspel" anhåller slutligen vördsamt om benäget öfverseende med styc-kets fel och brister. "Ingen födes mästare", och förf. är beredd att ödmjukt taga emot både det som lisar och — risar.

Stockholm, Januari 1885.

FÖRF.

EFTERSPEL.

PERSONER.

SIXTEN BJÖRNKLO, f. d. kapten.

GERTRUD, hans hustru.

ENKEFRU HILLNER, hennes mor.

OLOF VIDE, professor.

VALBORG, hans hustru.

LISEN, }
HELGE, } deras barn.

IVAR HILLNER, ingenjör.

VON BLIXT, löjtnant.

JOHAN, betjent hos Björnklo.

Scenen dels i Stockholm, dels i landsorten.

FÖRSTA AKTEN.

En elegant möblerad salong. Dörrar i fonden och på sidorna. Till venster två fönster utåt trädgården.

Första scenen.

FRU HILLNER. BJÖRNKLO.

FRU HILLNER (*sitter i soffan till höger, har kort utlagda i rader på bordet*).

Fem... sex... sju... långväga främmande... åtta... nio... en herre i husets väg... hjertligt kär... hm! hvem kan de' vara?

BJÖRNKLO (*mycket åldrad, med lidande utseende, ser på korten, förströdd*).

Kanske Ivar!

FRU HILLNER.

Ja, kanske Ivar!... (*räknar ånyo*) Tio... elfva... tolf... och tretton... ett fruntimmer... (*fun-
derar litet*) en oväntad händelse...

BJÖRNKLO (*häftigt uppfarande*).

Kanske en arfvinge till mitt namn!...

FRU HILLNER.

Nej, någon sådan lär väl svärligen infinna sig.

BJÖRNKLO (*sjunker åter tillsam-
mans*).

Dåre!... Den som har inträdt i hopplöshetens dal, finner aldrig någon väg till de uppfyllda önskingarnes paradiset. Min tvåhundraåriga ätt skall med mig slockna ut... Ingen älskad son skall med saknadens tårar tillsluta mina ögon... och det bittraste af allt, den enda jag verkligen älskat, skall med likgiltighet se mig dö.

FRU HILLNER (*blandar och lägger
fortfarande ut korten*).

Se så, kära Sixten, fall nu inte in i dina fantasier igen. Det som är ohjelpligt, förblir ohjelpligt... Du plågar bara din omgivning... och jag bekänner uppriktigt, att mina nerver icke äro så starka som fordom. Under dessa år, som jag varit hos eder, ha' dina häftiga utbrott blifvit allt svårare och svårare att uthärda med... Och som jag alltid är den, som får uppbära ditt dåliga lynne, så får jag härmed säga dig, käre Sixten, jag börjar att tröttna, verkligen att tröttna...

BJÖRNKLO (*ironiskt*).

Sää, verkligen! Ni, min i alla stormar så starka svärmor! Men hvad mig beträffar, så har jag för längesedan tröttnat... på allt.

FRU HILLNER (*med skärpa*).

Åh, det vet jag just inte... du spelar gerna kort, inte sant?

BJÖRNKLO.

Spelar!... Åhja, spel motsvarar på visst sätt en stimulerande dryck.

FRU HILLNER.

Som är mycket dyr.

BJÖRNKLO.

Visserligen, visserligen! som salig svärfar skulle ha sagt. Den är mycket dyr, men så läskar den också. (*vårdslost*) Jag har ingen arfvinge att spara åt... (*sorgset*) Ack, jag hoppades dock en gång något annat och tror ännu, att om himlen skänkt oss barn, skulle Gertruds hjerta blifvit mitt... men nu... ingen kärlek, inga barn, intet lugn, intet hopp!... Och hvad är då ett hem utan allt detta? En öken utan vatten och skugga, med en förbrännande sol, som kommer ökenvandraren att stupa. (*Stiger upp. Med förebrående ton till fru Hillner.*) Ni mins väl, min svärmor, hur ni försäkrade mig, när jag afreste med min skygga brud, att kärleken nog skulle komma sedan... Men den kom icke... den kommer aldrig!... (*Går upprörd fram och åter.*)

FRU HILLNER.

Lugna dig, käre Sixten! Lugna dig!... Gertrud kunde öfverraska oss... och du vet följden. Hon tar då åter till flykten... och visar sig inte på flera timmar... Jojo, det är nog som jag alltid har trott — du förstod dig inte på att sköta din unga hustru från början.

BJÖRNKLO.

Förstod jag inte!... Jag lärde ju taktiken af svärmor själf...

FRU HILLNER (*med låtsad förvåning*).

Af mig?... Det kan jag inte förstå...

BJÖRNKLO (*sätter sig*).

Åh... Gertruds egna ord förrådde hennes mors omtanke... Jag minnes ännu, att själfva vår bröllopsafton, sedan vi blifvit vigda, förklarade Gertrud för mig, under tårar, att hon blifvit lockad af sin mor att gifta sig, och att *hon* låtit förleda sig af mina dyrbara presenter och utsigten att få lefva med i stora världen och njuta dess nöjen... Emellertid hade hon redan ångrat sig... Gertrud är ombytlig... Och hvad återstod för mig, annat än att fortsätta, som ni börjat... tillfredsställa hennes fåfänga och nöjeslystnad med nya, allt större offer... Snart finnes ingenting mera att offra.

FRU HILLNER.

Hvarje människa har sina fel... och ditt är häftighet, har alltid varit häftighet. Du skrämde kärleken på flykten... och sedan blyges du icke

för att anklaga en stackars mor, som velat sitt barns väl... och som, utomdessa, då gick dina egna ärenden. Det är så längesedan nu; men du torde kunna påminna dig, huru du med ytterlig förtjusning mottog mitt bistånd att föra dig ur brännin-garne i lugnt vatten och reda den trassliga här-fvan, som var i vägen för ditt giftermål med Gert-rud, genom att göra svart till vitt... samt huru du lofsjüng min goda "takt" att blunda för dina snedsprång. Var så god och påminn dig detta, Sixten! Gud ske lof, jag har godt minne och skall veta att försvara min ställning (*lägger tillsammans korten i en hög, tager en stickning och sticker häftigt*).

BJÖRNKLO (*stiger upp*).

"Moster Lisen", den goda själen, kallade mig en gång en "svart varg", och deri kunde hon nog ha' rätt; men "vargen" har blifvit gammal nu och förlorat alla sina tänder, vill inte inlåta sig i strid... alltså... (*bugar sig djupt, men med en axelhöjning; går fram och åter*).

FRU HILLNER (*sötsurt*).

Men "vargen" har sina klör kvar... jag kände dem nyss... En liten rispa kan jag tåla vid; men för djupare sår, ger jag lika mot lika... (*stiger upp och går fram till Björnklo, räckande honom vänligt handen*). Låt oss nu inte tala om gamla minnen vidare... det bara upprör oss båda två... Det är bäst att ta' lifvet som det är... alltid har det någon god sida. Du kunde ha' fått en sämre hustru, Sixten! Gertruds vandel har varit ren, och hennes hjerta är godt. Och låt oss nu vara öfverens! Vi

måste tänka på min ålder och på din helsa, som inte är den bästa (*sätter sig åter*).

BJÖRNKLO (*dystert*).

Det är sant... Men vet ni, min svärmor, ju svagare jag sjelf blir, ju starkare träder minnet af det förflutna fram för min själs öga, och jag ser bredvid minnets klara gestalt en liten dämon, som heter ånger, sticka fram sitt hufvud... och växer gör bytingen för hvarje dag, som går. (*Skrattar tvunget.*) Är det inte löjligt, att sådant der, som man trodde vara glömdt, gör sig alltmera påmindt ju äldre man blir.

FRU HILLNER (*dröjande*).

Du menar... din sommar-idyll med Valborg Lindén.

BJÖRNKLO.

Ja.

FRU HILLNER.

Nå, hvad den saken beträffar, kan jag inte finna, att du behöfver ha' några skrupler. Hon lider ju ingen nöd, hon har ju blifvit väl gift... och dessutom var det hennes ensak, att hon försmådde den honetta uppgörelse, som du erbjöd i fråga om henne och barnet... (*försätligt*) men det konvenerade henne väl bättre att taga sitt understöd af Olof... Åh! sådant der känner man nog till...

BJÖRNKLO.

Tror svärmor det? Men det tror inte jag. Valborg var för stolt att ta' understöd af någon.

Hon egde bildning och antagligen använde hon sina talanger. Alltid räckte det till ett knappt bröd. Att hon blef gift, gläder mig. Valborg förtjenade att bli hustru åt en bra man... Olof Vide kände hennes felsteg och blef icke, som så många andra, sviken i sina illusioner.

FRU HILLNER (*häftigt*).

Sixten! Gertrud har icke varit dig otrogen. Att hon inte älskade dig, då ni gifte eder, det visste du; och att du inte sedan eröfrade hennes hjerta, var ditt eget fel. Hvad klagar du då öfver? Kanske du rent af ångrar, att du öfvergaf Valborg.

BJÖRNKLO.

Nej, inte just det; men...

FRU HILLNER.

Men?... Säg ut!

BJÖRNKLO.

Min son.

FRU HILLNER.

Aha... är det der som skon klämmer?... Tyvärr, heter han Helge *Vide*.

BJÖRNKLO.

Ja, tyvärr... för mig, inte för honom. En ärans man har skänkt honom sitt namn, då jag, hans far, inte ens skänkt honom en blick... Svär-mor!... (*fattar hennes händer med värme*). Ni har sjelf en son, som ni dyrkar... som ni snart väntar

få trycka till ert bröst... Ni bör förstå den längtan, som fattat mig... jag önskar få se min son öga mot öga...

FRU HILLNER (*något öfverraskad*).

Sådana barnsligheter!... Familjehemligheter, som en gång blifvit begrafna, skall man akta sig för att gräfvu upp igen; de äro möglade och sprida bara en obehaglig lukt... (*byter om ton*). Var glad nu, Sixten, och trefflig, som du kan vara... Apropos! Skicka bud efter ditt vanliga spelfrämmande till i afton. (*Inställsamt*). Jag skall bestyra om en riktigt läcker supé... och låta ta' upp några buteljer gammalt vin... Nå, lofva mig att vara glad nu! (*Klappar Björnklo på axeln och går ut till venster*).

Andra scenen.

BJÖRNKLO (*ensam*).

Åh!... (*sträcker armarna, med en kraftyttring, mot höjden*). Fri och dock bunden!... (*sjunker utmattad ned på en stol och torkar sig i pannan*). Qvinnosjäl, hvad du är lumpen! när du är lumpen... då kan du dränka de heligaste känslor i goda viner, vid en läcker supé... Upp, gamle syndare! deltag i lustbarheten, skämta som förr och var glad!... (*stiger upp och går fram till ett fönster*). En vacker septemberdag!... (*andas tungt*) Jag behöfver luft... frisk luft... (*går ut i fonden; kort paus*).

Tredje scenen.

GERTRUD (från höger, med ytterst väl bibehållet utseende, ålder omkring 40 år, smakfull hvardagstoalett).

Ingen här!... Gud ske lof!... (blir varse korten, som fru Hillner lemnat kvar på bordet, småskrattar.) Åh, en nyss slutad séance... Tänk, att mamma skulle bli en sådan spåunka på gamla dagar! (skrattar ånyo). Riktigt lustigt!... Och, det otroligaste, att hon tror på korten som på ett orakel... Nå, godt att kunna tro på något... jag är inte så lycklig, jag... (går till ett bord, hvarpå ligger planscher; sätter sig vid bordet). Jaså!... här har kommit nytt, ser jag... Nå, ändå något intressant... Låt se!... (bläddrar i planschernä). Hösthattar... sådana har jag redan... kappor... har jag också... Nej, en brudklädning är hvad som för tillfället behöves... En silfverbrud måste ersätta sin ungdom med en god smak; (med själfironi) men med så många års studier, bör detta väl låta sig göra... Ah, se här!... hvit sammet med spetsar... O, sådana spetsar!... så förtjusande vackert! Gertrud! du kan inte låta bli att vara svag. (Fördjupar sig i betraktande.)

Fjerde scenen.

FRU HILLNER. GERTRUD. IVAR.

FRU HILLNER (*från venster, lifligt*).

Gertrud, Gertrud! Se dig om! Guldgossen
är här... min rara gosse!

GERTRUD (*glad*).

Nej, se Ivar!... Så roligt!... När kom du?

IVAR.

Alldeles nyss.

GERTRUD.

Nå, välkommen då, kära du! Välkommen!

IVAR (*omfamnar Gertrud*).

Tack tack, snälla Gertrud!... Frisk och rask,
ser jag... hm! på dig ta' inga år. Men, hvar är
svåger? (*Ser sig omkring*.)

FRU HILLNER.

Ja, hvar ä' Sixten? Jag lemnade honom här
för en stund sedan.

IVAR (*till Gertrud*).

Det vet väl du, Gertrud?

GERTRUD (*likgiltigt*).

Nej, det intresserar mig just inte.

IVAR.

Såå! det var besynnerligt.

FRU HILLNER (*urskuldande*).

Ja, ser du, Ivar!... Björnklo har blifvit så mjeltsjuk på sista tiden... med ett ord, han är odräglig... och, för att skona Gertrud så mycket som möjligt, då hon alltid varit mindre stark än jag, så är det jag för det mesta som gnabbas med Sixten, ty gnabb blir det ändå; det är som det skulle ligga i luften.

IVAR (*deltagande*).

Stackars mamma!

FRU HILLNER (*sätter sig*).

Ingen ska' då kunna säga, att inte jag alltid varit en öm mor, som velat mina barns väl... Men sätt dig, käre Ivar! och berätta oss litet nyheter från Stockholm... det vill säga privatnotiser... det allmänna får man veta genom tidningarna...

IVAR.

Naturligtvis... men jag har just ingenting intressant af enskild natur. Mina kamrater känner mamma inte.

GERTRUD.

Förstår du inte, att mamma tycker, det kan vara på tiden, att du biktar en hjertats hemlighet, med ett ord, att du funnit ditt ideal.

FRU HILLNER.

Ja, just det!... Du börjar bli till åren, käre Ivar. Att inte vid 33 år ha' funnit sitt ideal; det är att vara bra kinkig, min gosse.

IVAR.

Jo, jag har funnit det.

GERTRUD.

Åh!... lyckliga bror!

FRU HILLNER.

Se der, ha' vi det! Det såg jag i korten... en oväntad händelse... ett fruntimmer... Hon ä' väl rik?

IVAR (*leende*).

Inte hvad man kallar stenrik, men ganska förmögen.

GERTRUD.

Nå, Gudskelof! der föll en sten från mammas hjerta. En fattig sonhustru har för henne varit ett hotande spöke. Annars är mamma nog öfverseende... det vet jag bäst. Men ett giftermål utan pengar, är såsom en byggnad utan tak... det viktigaste saknas, påstår mamma.

FRU HILLNER.

Ja, det är tydligt! Har man pengar, får man snart tak öfver hufvudet... för pengar får man allt.

IVAR.

Nej, mamma! Det går jag inte in på... det finnes mycket i lifvet, som aldrig kan hvarken köpas eller säljas.

FRU HILLNER (*fogligt*).

Jag vill inte tvista... hvar och en har sina åsikter... Men, hur var det, Ivar! Du talar inte om, hvad min blifvande sonhustru heter, eller hvem hon är.

IVAR.

Tillåt mig att ännu en tid behålla min hemlighet! Min utvalda är mig värdig; och som hon inte är fattig, är hon ju också mamma värdig.

FRU HILLNER (*med öfvertygelse*).

Utan tvifvel!... Kära min gosse, jag är riktigt glad.

GERTRUD.

Lycka till, Ivar! Mera lycklig, än din stackars syster, gifter du dig med den, ditt hjerta valt...

FRU HILLNER (*pikerad*).

Hur kan Gertrud tala så der? Det var väl ingen, som lade några band på dina tycken...

GERTRUD.

Nej, man bara ledde dem... Apropos, Ivar! du var väl hos Vides, innan du reste hit?

IVAR (*lifligt*).

Jo, det kan du lita på... Der är alltid trefligt. Olof är som förr, lika glad och lefnadsfrisk, en riktig kärnkarl...

GERTRUD.

Och Valborg?

IVAR.

Hon mår bra... kanske lite vemodig af sig, men det gör ingenting. Olof och Lisen äro så mycket gladare.

FRU HILLNER (*elakt*).

Nå, med fru Vides föregående, borde hon vara mycket bedröfvad!... Jag tycker, det är nästan en skam att räkna någon slägt med henne.

IVAR (*med någon hetta*).

Men det tycker inte jag... Till och med skulle jag räkna för en heder att kalla mig hennes son.

FRU HILLNER.

Ivar! Hvad är det, jag hör? Min egen älskade gosse, det är väl ett dåligt skämt af dig? Vill du lyda mitt råd, så för du aldrig din blifvande hustru i den familjen. Vill du lofva mig det?

IVAR.

Jag ger aldrig löften, som jag inte tänker hålla.

GERTRUD.

Det är rätt, Ivar!... Ett förhastadt löfte kan bestämman en människas roll för hela lifvet. Sedan gäller det att inte komma af sig och falla ur den. För ögonblicket håller jag på att studera min roll som silfverbrud... Titta hit, Ivar! ska' du få se min kostym... (*pekar i modejournalen*). Ta'r den sig inte bra ut?... så smakfull och en sådan elegans!

IVAR (*går till bordet och ser på planschen*).

Charmant! liksom du sjelf...

FRU HILLNER (*infällande*).

Ja, ä' hon inte?... Man kan tro Gertrud vara minst tio år yngre... (*går fram till Gertrud, tager*

henne under hakan och ser henne i ansigtet). "Liten" blir vacker som brud för andra gången.

GERTRUD (*med ovilja*).

Tyst, mamma! Kalla mig inte för "liten". Det ordet skär mig i öronen... (*stiger upp*).

FRU HILLNER.

Seså, Gertrud! För din mamma blir du *alltid* "liten".

IVAR (*ser ut genom fönstret*).

Nej, se der, går Sixten och promenerar... (*till fru Hillner*). Ska' jag gå ner och helsa på honom?

FRU HILLNER.

Nej, det kan du slippa. Jag ska' skicka ner bud och underrätta om att du kommit. Stanna, du, hos Gertrud. Ni ha' väl mycket att prata om, mina barn... (*afsides till Ivar*). Muntra upp din syster litet, Ivar! (*Högt*). Jag kommer snart tillbaka (*går ut till venster*).

Femte scenen.

GERTRUD. IVAR.

IVAR (*skyndar till Gertrud och för henne ned på scenen till en soffa*).

Gertrud! får jag tala några ord med dig i förtroende... Jag tycker mig finna tillståndet här i huset bedröfligare än någonsin... Ser du, när man

kommer ur solen, märker man skuggorna så mycket mera. Kort sagdt...

GERTRUD.

Och tomheten, menar du.

IVAR.

Ja, något sådant var min mening... Stackars Gertrud! Uppriktigt sagdt, har du nånsin känt dig lycklig i ditt äktenskap?

GERTRUD (*med bitterhet*).

Lycklig!... Jag... Fråga skogens vilddjur, om de inte funnit sin lycka i sin kärlek. Jag har *aldrig* älskat. Nästan ett barn, en stackars fjolla, med fåfången till sällskap, blef jag med halft våld genom en sidoport inknuffad i kärlekens tempel. Kärleken har hämnats bedrägeriet genom att neka lyckan, hemmets lycka, att bo under samma tak som jag.

IVAR (*med ömhet*).

Arma Gertrud! Under sådana förhållanden måste tjugufem år varit en evighet.

GERTRUD.

Åh! Jag har funnit omkring tio vara det... Som du vet, lefde jag och min man ett briljant lif under ganska många år... Du förstår, när man lefver i sus och dus, har man inte tid att tänka; men jag blef öfvermått och trött, och Sixten blef gammal... orkade inte resa så mycket, som vi förr gjort, för att söka förströelse. Han började finna sitt största nöje i höga spel... jag blef lem-

nad åt mig sjelf, och *då*, Ivar, mognade fjollan till en qvinna, som reflekterade öfver ett förfeladt lif.

IVAR (*häftigt*).

Men hvem bär ansvaret?

GERTRUD (*sorgset*).

Ja, hvem bär ansvaret... jag anklagar ingen.

IVAR.

Men jag... Den mor, som öfvertalar sitt oerfarna barn att lägga de heligaste pligter på sina unga skuldror... *hon* bär ansvaret... *henne* anklagar jag... förstås, oss emellan, Gertrud. O! hvad det grämer mig att veta min enda syster inte vara lycklig!

GERTRUD.

Min snälla bror, min enda glädje! (*Söker dölja sin rörelse.*) Mätte du bli lycklig för oss båda! Du älskar! Låt mig få veta, hvem som eger ditt hjerta... Jag skall icke förråda dig. Nå, hvem är det?

IVAR.

Lisen Vide.

GERTRUD (*med högsta förvåning*).

Lisen Vide?!... Ivar, hvad har du tänkt på!

IVAR.

Hvad har jag tänkt på!... att hon är en präktig flicka, vacker och glad... nitton år, med ett klart hufvud, hm! är inte det tillräckligt?

GERTRUD.

Du glömmmer mamma... Du vet, att hon vill gerna rogera, och hon skall aldrig gilla ditt val.

IVAR.

Gör hon inte? ... Då blir det strid... Jag håller visst mycket af mamma; men jag mins, att redan som barn generade det mig att kallas "morsgris" af mina lekkamrater... Som man vill jag ha' min egen vilja... (*Skämtsamt.*) I dessa tider ges inga mellanpartier... högern eller venstern... Som det är modernt att sätta sig upp emot regeringen, så blir jag vid det här tillfället vensterman... Gertrud! jag hoppas, du sluter dig till mitt parti.

GERTRUD (*i samma ton*).

Jag lofvar att stå dig bi i voteringen.

IVAR.

Godt!... det är allt, hvad jag begär.

GERTRUD (*hastigt*).

Sch! Nu kommer Sixten.

Sjette scenen.

DE FÖRRE. BJÖRNKLO (*från fonden*).BJÖRNKLO (*går emot Ivar*).

God dag! Välkommen! hjertligt välkommen!
... Det var längesedan vi träffades, käre sväger...

IVAR.

De' ä' ganska längese'n... Jag tror till och med, att det är hela två år.

BJÖRNKLO.

Är det så längese'n?

GERTRUD.

Ja, det slår in! Det är två år nu i september, när vi kommo hem ifrån Italien.

BJÖRNKLO.

Så var det! . . . Ett mindre behagligt minne . . . inte för det, vi då träffade dig, bäste Ivar! Nej, långt derifrån . . . men jag gjorde den gången så enorma förluster i Monaco, att bara jag kommer ihåg den resan, blir jag vid dåligt humör.

GERTRUD.

Då måtte du visst ofta komma ihåg den.

IVAR (*glädtigt*).

Nå, Gudskelof, jag har inte några tråkiga reseminnen att komma ihåg, så att *jag* kan omöjligt göra herrskapet sällskap med dåligt humör . . . Jag är *aldrig* vid dåligt humör . . . det är en fiende till glädjen . . . Nej, lyd ni mitt råd och visa den der fröken dåligt humör på dörren och sätt er till bords med glädjen; det är uppfriskande för både kropp och själ . . .

BJÖRNKLO.

Det är lättare sagdt än gjordt, det . . . men vi ska' försöka . . . åtminstone så länge du är kvar hos oss.

GERTRUD.

Ja, apropos, Ivar! Hur länge blir du hos oss nu?

Efterspel.

IVAR.

Jag har tänkt . . . en fjorton da'r, på sin höjd . . .

BJÖRNKLO.

Naturligtvis blir du kvar öfver vår silfverbröllopsdag, den sista september.

GERTRUD (*suckar*).

Efter den dagen nödvändigt ska' firas . . . som egentligen är mammas önskan . . . så faller det af sig sjelft, att du blir kvar, tills den dagen blir öfverstånden.

BJÖRNKLO (*bittert*).

Det låter på Gertrud, som det vore en riktig sorgedag som skall firas.

IVAR.

Det är väl inte Gertruds mening.

GERTRUD.

Inte alldeles . . . Det är bara på samma sätt med den som med Sixtens Monacotripp . . . Jag förlorade så mycket på den dagen för tjugufem år sedan, att jag blir vid dåligt humör, när jag tänker derpå.

BJÖRNKLO.

Gertrud . . . Du sårar mig . . . Har jag då gjort dig så gränslöst olycklig, att din köld och din ovilja ska', efter tjugufem års sammanlefnad, vara lika stora som på vår första bröllopsdag . . . Dyra, älskade Gertrud! Jag frågar i din brors närvaro, har jag någonsin, trots min häftighet, sagt dig ett *verkligt* hårdt ord för all din köld.

GERTRUD.

Nej... tvärtom... kanske har du visat mig alltför mycken godhet! (*Fattar Björnklos hand och trycker den med värma.*) Tro mig, Sixten! Jag värderar dig nu också mera än förr... Jag inser, att du fått lida... men jag rår inte för det... Ödet!...

IVAR (*hastigt*).

Och beräkningen...

BJÖRNKLO.

En sak håller jag dock Gertrud räkning för... Jag har aldrig funnit henne på afvägar... Jag erkänner, att jag spionerat, ty jag har varit gräsligt svartsjuk, och jag vet af erfarenhet, att många kvinnor, som gifta sig utan kärlek för sin man, söka i hemlighet ersättning för sitt hjerta... Hvad finnes, som är så skapadt för kärlek som ett kvinnohjerter!... Och förvisso vill det någon gång tala. Heder åt den kvinna, som icke lyssnar till den förrädiska rösten, då hon är gift! Det är en ädel kvinna... och en *sådan* kvinna är Gertrud; jag har aldrig funnit annat.

GERTRUD.

Hvad är det att tala om!... När man gifter sig, aflägger man ju ed inför Gud... Kan en mened af något ursäktas?

IVAR.

Nej!... den är straff- och afskyvärd...

GERTRUD.

Just så... och ter sig i sin mest afskyvärda gestalt, då den förekommer hos äkta makar..

Skall en man glömma det ansvar, han frivilligt åtagit sig?... Skall en hustru — hennes hjerta må, som Sixten säger, tala aldrig så mycket — låta det komma så långt! Fy, det är det uslaste af allt uselt! Skall hon icke draga i betänkande att, som ofta, ja, alltför ofta sker, öfverge sina små hjälplösa barn, hvilka jag anser som den naturliga ersättningen för den ömhet och kärlek, hvar efter ett qvinnohjerta kan längta, en kärlek så ren och helig, att den räcker bort om lifvets gräns och besudlar aldrig en qvinnas själ.

BJÖRNKLO.

Du är då dubbelt aktningsvärd, Gertrud. Du har inga barn att skänka din ömhet åt.

GERTRUD.

Nej, men jag är nog lycklig att ega grundsatser.

IVAR.

Det är sant. Med goda grundsatser går man inte gerna under i lifvets strid.

GERTRUD.

Men det hindrar inte, att man kan ha sina små svaghetssynder... Jag, till exempel, tycker om eleganta toaletter... dyrbara spetsar... I sådant kan jag vara en riktig toka, det erkänner jag.

BJÖRNKLO.

Sådant kan betalas med pengar... men en otrogen maka kostar mängen man hans hjerteblood...

IVAR.

För något sämre kan det inte gerna spillas; det kunna vi ju komma öfverens om... och likaså att lemna det här obehagliga ämnet.

GERTRUD.

Det är jag med om...

BJÖRNKLO.

Jag också... Gladare ämnen finnas att tala om... (*till Ivar*) Spelar du kort?

IVAR.

Nej...

BJÖRNKLO.

Hvarför det då?

IVAR.

Jag afskyr kortspel... *Gök, tourné, vingel solo grande misère*... och hvad det allt heter, ä' för mig någonting lika osmakligt som, till exempel Frälsningsarméns projektiler, sådana der som: *i dag... just nu... mycket godt folk äro ganska sömniga... när jag kom till Jesus, hade jag inte en enda tand i mun... kaptén Pettersson tror det!...* (*stiger upp*). En gyllene tid för charlataner, då dylikt nonsens kan kolporteras ut och smältas af den stora allmänheten! Man kan med skäl säga, att samhället lider af en stor pestböld.

BJÖRNKLO.

Det tror jag också... Men låt oss hoppas, att när bölden blir mogen, så spricker den... Samhället blir så mycket friskare sedan.

IVAR.

Vi ska' hoppas det... Gäller bara att akta sig för smittan.

GERTRUD.

Du tycks inte ha några svaghetssynder du, Ivar?

IVAR.

Jo, Gu'bevars! Jag röker cigarr... jag dricker punsch... med mera sådant...

GERTRUD.

Aha!... Då kan du ha anledning att tycka det vara ett dåligt värdshus här... Jag glömmer alldeles mina pligter som värdinna... bara för resonemangers skull (*gör mine af att gå*).

IVAR (*hejdar henne*).

För all del! gör dig inte besvär; jag åt middag på sista jernvägsstationen... Det tog mamma också reda på genast, när jag kom...

GERTRUD.

Något annat då?... Åh, jag är säker på att mamma har bestyrt om något för sin "gullgosse". Tillåt mig höra efter det (*går ut till vänster*).

Sjunde scenen.

BJÖRNKLO. IVAR.

BJÖRNKLO (*afsidet*).

Gudskelof, ensamme!... Det är, som orden brände min tunga. (*Till Ivar*.) Ivar, sätt dig här

några ögonblick!... (*de sätta sig*). Jag har att göra dig en fråga, som generar mig att framställa i min hustrus närvaro... (*nervöst*). Min son... hm!... jag menar Helge Vide... hur mår han? hur ser han ut? Är han vacker? Tänk dig, Ivar! jag längtar som en galning att få se honom... att omfamna honom... nej, det är sant... det är omöjligt.

Ivar (*hastigt*).

Åh, jag fick en idé!...

Björnklo (*häftigt*).

En idé!... Hvad?... säg fort! (*kastar oroliga blickar åt dörren*).

Ivar.

Inbjud hela familjen till ditt silfverbröllop!...

Björnklo.

Ivar!... Din idé vore guld värd... om den bara kunde utföras... *jag* kan åtminstone aldrig sätta den i scen... Min svärmor skulle kalla mig barn på nytt... Och det förändrar ingenting... men det skulle tillfredsställa min längtan att få se min son i blomman af sin ålder... Nej, säger jag; det är omöjligt, det kan inte ske...

Ivar.

Men det tror inte jag... Vi ska' åtminstone göra ett försök... (*stiger upp*). Vill du göra mig sällskap på mitt rum, ska' jag visa dig något... ett porträtt!...

Björnklo.

Ah!... (*de ämna gå ut genom fonden*).

Åttonde scenen.

DE FÖRRA. GERTRUD.

GERTRUD (*från venster*).

Hvart ska herrarne gå? Mamma kommer genast.

IVAR.

På mitt rum; jag ska' gå efter ett porträtt... Lisens!... Hör du, Gertrud! Förlåt häftigheten för brådskans skull!... Jag vill be dig om något... Framställ för vår mor som *din* önskan, att vår kusin Olof med sin familj blir inbjuden till den stora dagen!...

GERTRUD (*studsar*).

Hvad säger du!... Olof?... med sin familj!... Du bereder mig verkligen den ena öfverraskningen efter den andra; men den saken tål att tänka på. Hvad säger Sixten?

BJÖRNKLO (*bugar sig*).

När har jag satt mig emot dina önskningar?...

GERTRUD.

Det hör inte hit... Vill och kan *du* verkligen återse den bedragna och skymfade Valborg, så inte har *jag* något deremot. Du vet, om jag nå'nsin förlåtit ditt handlingssätt mot henne... har jag?

BJÖRNKLO.

Nej.

GERTRUD.

Nej, . . . och Valborg har alltid i mig haft en vän, ehuru både mamma och du önskat något helt annat.

BJÖRNKLO (*beslutsamt*).

Välän, ja! men nu vill jag tala fritt och öppet med dig, Gertrud. Om det, du sade, förr varit min önskan, är det inte mera så . . . Hvad som skall hända mig, står i Guds hand . . . det närvarande bestämmer jag i viss mån sjelf . . . men det fins ett förflutet, hvaröfver jag inte har någon makt . . . och det ropar: det barn, som blef dig skänkt och du försköt, det blef din *ende* son. Om du förstår mig, Gertrud, så handla derefter . . . (*skyndar under rörelse ut i fonden*).

IVAR.

Gertrud, du förstår mig . . . underhandla med "regeringen" (*skyndar efter Björnklo*).

Nionde scenen.

GERTRUD (*ensam, sätter sig begrundande; kort paus*).

"Om du förstår mig, så handla derefter" . . . Nej, jag förstår ej fullkomligt . . . Är det egoism? Nej . . . hans son är adopterad af Olof, heter nu Vide och kan således aldrig komma att bära namnet Björnklo . . . Stackars Sixten! här besannas ordspråket: "man skall ej kasta små stenar till Gud; han kastar stora igen" . . . Äfven jag var svag och lättsinnig . . . och delar ett rättvist straff — ett

barnlöst hem!... Ack, ett älskadt barn! det närvarandes lycka och framtidens hopp... Jag börjar förstå Sixtens längtan, då jag känner min egen saknad efter ett älskadt barn... O! det ligger musik i sjelfva ordet... (*försjunker i drömmeri; paus*)

Tionde scenen.

(*Halfskymning.*)

FRU HILLNER. GERTRUD.

FRU HILLNER (*närmar sig och vidrör sakta Gertrud*).

Sofver du?

GERTRUD (*hviskande*).

Jag drömde.

FRU HILLNER.

Drömde du? Hvad då?

GERTRUD.

Att jag egde ett barn.

FRU HILLNER (*rycker till*).

Ett barn!

GERTRUD.

Ack ja! ett barn... om jag bara egde ett enda, skulle jag tacka Gud och försona mig med lifvet; men nu, så tomt, så mörkt, så utan all poesi!

FRU HILLNER (*med återcunnen fattning, sätter sig*).

Kära Gertrud! försaka du poesien för prosans skull... och tacka din Gud, att han förskonat dig

ifrån en hel rad med skrikande barnungar... pro primo, den lilla minsta har ondt för tänder... den andra har mäslingen... så har den tredje örsprång... den fjerde har bränt af sig håret; den femte och sjette kunna inte gå i skolan af brist på skodon... och skulle det nu vara fler, så kunde det vara något med dem också... Tänk dig sedan, att stryka ut en nolla på din mans inkomster, så att det blefve tre- i stället för trettiotusen... Det vore allt ett lif med poesi, det!

GERTRUD.

Mamma' är superb i konsten att måla svart i svart. Jag mins ännu så väl, hur mamma lyckades skrämma mig ifrån att "bo i tre små rum, gå på torget sjelf, begagna tvättade handskar och vända klädningar". Jag tror inte, att Olofs hustru behöfver göra något af allt det der.

FRU HILLNER (*något förvirrad*).

Hvem kan förutse allt? Olof hade tur. Ingen menniska tänkte väl på, att hans gamle farbror om ett år vid ett kritiskt tillfälle skulle förlora sin hustru och strax derefter sitt enda nyfödda barn och sjelf ligga kall och död ett par tre år derefter, sedan han för andra gången insatt Olof till sin arfvinge. Hvem i Herrans namn kunde veta sådant?

GERTRUD.

Nej, det var just det. Men lyckan, som mamma förespeglade mig...

FRU HILLNER.

Lyckan!... Har inte du varit lycklig? Från fest till fest, från land till land; det ena smycket

dyrbarare än det andra, din man för dina fötter; och du skulle vara obekant med lyckan? Det är inte möjligt.

GERTRUD (*med eftertryck*).

Det är både möjligt och sant.

FRU HILLNER (*byter om ton*).

Seså, Gertrud lilla! Nu ska' vi tala om någonting annat. Men först ska' jag säga till om ljus. (*Ringer.*)

Elfte scenen.

DE FÖRRA. EN BETJENT.

BETJENTEN (*bugar sig*).

Hva' befaller professorskan?

FRU HILLNER.

Tänd armstakarne, Johan! Och ställ fram dem på bordet.

BETJENTEN (*tänder ljusen och bär fram dem*).

Befaller professorskan något annat?

FRU HILLNER.

Nej... (*Betjenten går. Till Gertrud.*) Hvert ha' våra herrar gått?

GERTRUD.

På Ivars rum. Han skulle gå efter några porträtter.

FRU HILLNER.

Aha! Kanske man får se idealet... (*börjar leta på bordet*). Kors, i all världen! hvar har jag lagt mina glasögon?... Jag ser så dåligt vid ljus, så jag måste ha' reda på dem... Nej, här ä' de inte... Troligtvis har jag lagt dem qvar i min sängkammare. Söta Gertrud lilla! vill du vara så snäll och gå efter dem.

GERTRUD.

Ja, gerna! (*Går in till venster*).

Tolfte scenen.

FRU HILLNER (*ensam, går omkring och ordnar, lägger undan sina kort etc.*).

Jaha, min kära Hilma! Du har det inte för treffligt, minsann!... Börjar nu Gertrud också få griller i hufvudet... Kan man tänka sig något tokigare... *han* önskar sig en son... *hon* önskar sig ett barn... Att önska sig barn... ja, lika gerna kan man be den gode Guden om sorger och besvär... Det är nog sant, det... att först trampar barnet knä't och sedan hjertat... Hvad har jag för glädje af mina barn?... Gertrud missnöjd och Ivar sjelfständig öfver höfvan... (*suckar*). Ja, det är så det! När man blir gammal, så får man ingenting att säga (*sätter sig i soffan och tager fram sin stickning*).

Trettonde scenen.

FRU HILLNER. IVAR.

IVAR (*raskt från fonden, håller ett kabinettsporträtt i handen*).

Se här! . . . Jaså, det är mamma! . . .

FRU HILLNER (*ifrigt*).

Hvem har du der? . . . Får jag se! . . . (*studsar och ser frågande på Ivar*). Jag ser inte så väl, men jag tycker mig finna likhet med Olof . . . Skulle det vara? . . .

IVAR.

Hans dotter! . . . Ja, mamma lilla . . . Lisen Vide . . . Är hon inte söt? . . . Och Lisen heter hon . . . efter gamla moster Lisen i världen.

FRU HILLNER (*snävt*).

Olofs ide, förstås! . . . (*i missnöjd ton*). Jag väntade mig att få se en annan bild . . . (*lägger med en åtbörd af otålighet porträttet på bordet*). Den der intresserar mig inte.

Fjortonde scenen.

DE FÖRRA. GERTRUD.

GERTRUD (*från venster, lemnar ett par glasögon åt fru Hillner*).

Men mig intresserar den desto mer . . . (*tager porträttet med sig, går och sätter sig*).

FRU HILLNER (*sätter på sig glasögonen och spejar bortåt Björnklo*).

Hvad är det jag ser? . . . Jag tror Björnklo också har fått något som intresserar honom . . .

BJÖRNKLO.

Hvad behagas? Sa' svärmor något? (*tägger från sig ett porträtt i fönstret, vid hvilket han suttit under stumt spel sedan sin entré, samtidigt med Ivars*).

FRU HILLNER.

Jo, jag frågade, hvad som intresserade dig . . . (*stiger upp och går till Björnklo*). Låt mig se, hvad du har der! . . . Tillåter du? . . .

BJÖRNKLO.

Ja, hvarför inte! (*lemnar fru Hillner porträttet*).

FRU HILLNER (*går tillbaka till sin plats*).

Lisen Vides bror, förmodar jag . . . Han ser god och bra ut . . . inte illa! . . .

GERTRUD.

Får jag se! . . . får jag se! (*får porträttet*). I sjöofficersuniform! . . . hm! . . .

IVAR.

Ja, han går den vägen . . . han tog en vacker examen.

GERTRUD.

Han ser riktigt snäll ut . . . (*vemodig*). Stackars gosse!

BJÖRNKLO.

Ja, stackars gosse! (*Ser på Gertrud betydelsefullt.*) Ack, om han vore . . .

IVAR (*allvarligt*).

Men nu är han inte . . .

FRU HILLNER (*afbryter häftigt*).

Önska inte mina barn några förfriskningar? . . .
Vill du ringa, Gertrud!

GERTRUD.

Strax, mamma! . . . men jag ämnade göra mamma och Sixten ett förslag först . . . sedan ska vi genast muntra oss med té eller något annat, hvad herrarne behaga.

FRU HILLNER.

Ett förslag? . . . Nå, jag måtte säga . . . Gertrud, som vanligtvis är så passiv.

GERTRUD.

Men den här gången blir jag aktiv.

IVAR.

Det är alltid intressantare.

FRU HILLNER (*med en viss spänning*).

Nå, få vi höra ditt förslag!

BJÖRNKLO.

Gertrud kan inte föreslå något annat, än det som kan gillas på förhand . . . Jag gillar det.

IVAR.

Bravo!

FRU HILLNER (*otåligt*).

Nå!...

GERTRUD.

Åh, det är en helt enkel sak; jag ämnar bara föreslå några gäster på mitt silfverbröllop.

BJÖRNKLO (*artigt*).

Det är din rättighet.

FRU HILLNER.

Och dessa gäster skulle vara?

GERTRUD (*bestämdt*).

Min kusin, Olof Vide, med hustru och barn.

FRU HILLNER (*reser sig till hälften*).

Gertrud!

GERTRUD (*lugnt*).

Ja.

FRU HILLNER (*sätter sig åter*).

Vill du chikanera din mor? ... kanske förödmjuka dig sjelf med böner, för att få den nåden att se denna besynnerliga familj inom våra dörrar ... Ack, kära Gertrud! hvad kommer åt dig? Kom ihåg, jag går aldrig in på något sådant .. aldrig!

BJÖRNKLO.

Förlåt mig, svärmor! Är *jag* herre till Björnbo, eller är det svärmor? I förra fallet önskar jag se professor Vide som min gäst ... och är det någon, som inte vill vara under samma tak som han, så ... à la bonheur! (*Gör en lätt bugning*).

FRU HILLNER (*utom sig*).

Sixten! Jag tror, du rent af visar din svär-
mor på dörren för dessa människor . . . Och sådant
skulle hända mig på gamla dagar! Jag har aldrig
känt mig så olycklig.

GERTRUD.

Ja, kära mamma, allt hvad menniskan gör,
gör hon åt sig sjelf. Jag tror dessutom, att det
kändes bra mycket bittrare för Valborg, när hon
af mamma visades på dörren.

IVAR (*mildt, men bestämdt*).

Snälla mamma, tag reson! Om Gertrud och
Björnklo önska försoning, så är det ju en vacker
tanke. Kom ihåg, det har behöfts tjugufem år för
att få den till mognad!

FRU HILLNER.

Ivar! Du också, du också! (*Gråter.*)

GERTRUD.

Förlåt mig, mamma! Men det måste ske . . .
jag är inte något barn längre . . . och jag skrifver
på allas våra vägnar till Olof redan i afton.

FRU HILLNER.

Gör det! men jag reser bort.

IVAR (*afsides*).

Sköna utsigter för mitt frieri! (*högt*) Åh, snälla
mamma! inte vill väl mamma göra sina barn den
ledsamheten! (*Inställsamt.*) Mamma, som har en
sådan förmåga att arrangera fester! . . . Så, gumman
lilla! låt nu tala vid dig! din gullgosse ber. (*Sme-
ker henne.*)

FRU HILLNER.

Det är bra! Men nu låter jag inte tala vid mig. Jag ämnar inte välkomna sådant folk här i huset... *om de komma... dermed punkt!*

GERTRUD (*stiger upp, går närmare Björnklo*).

Har jag förstått dig?

BJÖRNKLO (*kysser hennes händer*).

Tack!

GERTRUD.

Mamma... nu ringer jag... (*ringer*).

Ridån faller.

ANDRA AKTEN.

Ett komfortabelt hvardagsrum. Fonden: ett bokskåp; dörrar på ömse sidor, till höger ledande till tamburen, till venster till professorsns skriftrum. Venster: dörrar till rum; på samma sida ett pianino. Höger: dörrar till rum; på samma sida två fönster, med en fågelbur i det ena.

Första scenen.

VIDE (*ensam, sitter och avslutar läsningen af ett bref; kort paus*).

Jaa... *tiden* är den största nivellör, som jorden bar. Menniskan kan inte bygga något bålverk, som står emot tidens makt... Nu förefaller det mig nästan som en dröm, att jag en gång älskat Gertrud högst öfver allt annat på jorden... att intet offer... intet arbete, för henne, skulle varit mig för svårt... och att hennes trolöshet höll på

att krossa mitt hjerta för alltid... (*stiger upp och går till bokskåpet*). Men här... här hos vänner, som aldrig svika, fann jag tröst och förströelse... och nu... ja, nu känner jag mig mycket nöjd och belåten... Hur väl är det inte, att allt har en öfvergång... och bäst, när det värsta kommer först. Men hvad manne Valborg ska' säga? (*Går till fönstret, der buren sitter, talar åt fågeln.*) Hur är det med mästern Olof i dag?... Har flickan gett honom något socker?... Inte... Stygga Lisen! (*Går tillbaka till bokskåpet, öfverser böckerna, går in i sitt skrifrum, kommer ögonblickligt tillbaka med en bok, sätter sig bekvämt för att läsa: kort paus.*)

Andra scenen.

VIDE. LISEN.

LISEN (*från höger, sticker försigtigt fram hufvudet*).

Stör man herr professorn... eller får man komma in?

VIDE.

När säger man inte åt en solstråle... kom!

LISEN (*kommer in, hotar sin far med fingret*).

Aj aj, professor egenkär!... kalla din dotter solstråle. Enligt min konklusion, skulle du, pappa, då vara solen sjelf... men törs man fråga professorn, om det är en upp- eller nedgående sol? (*närbigt*). Det är väl någon skilnad på det... hvasa!...

VIDE (*i samma ton*).

Solen har sitt eget ljus och vet sjelf inte af hvarken upp- eller nedgång ... Näasperla ...

LISEN.

Hva' befalls? ... kalla mig näasperla ... som är nitton år och inom kort en civis academicus ...

VIDE.

Är du så säker på det?

LISEN.

Ja, hvarför skulle jag inte vara det?

VIDE.

Nånå, du har inte aflagt examen ännu ... Fins det inte ett visst ämne, som du känner en viss bäfvan för?

LISEN.

Pappa menar theologien och kyrkohistorien!

VIDE.

Ja, ser du theologerna ä' minsann inte att leka med ... Och du som till på köpet inte ens kan se gudsnädlig ut ...

LISEN (*skälmaktigt*).

Kan inte jag ... Se på mig då! (*sätter på sig en tillgjordt helig min och släpar salvelsefullt med rösten*). Käre vän! Tiden är ond ... men den som tror, honom skall allt förlåtet varda ... Johannis tjugandra ... tjugusjette och följande ... (*suckar*). Ja, tiden är mycke' mycke' ond ... syndapölen vidgar sig allt mer och mer; den otrogenes synder hänga såsom qvarnstenar kring hans hals ... De syndfria

få lida mycken smälek af verdens barn... Baruchs trettiondefjerde... sjunde och följande... (*med sin naturliga röst*). Nå, hvad tror pappa!... går jag igenom?...

VIDE.

Jag tror, man går mycket långt med humbug i allmänhet och allralängst med humbug i religion. Emellertid, när du citerar bibeln, så gå inte för långt... Kommer du fram med Johannis tjuguandra i examen, så blir du allt kuggad.

LISEN (*muntert*).

Äh! har pappa nånsin hört någon flicka bli kuggad... i studentexamen, förstås... Men fråga mig, något... i kyrkohistorien till exempel!

VIDE.

Nå ja!... hvad ska' vi ta' nu?... Kan du räkna upp kyrkofäderna?

LISEN.

Åh, de' ska' gå som en dans! Men vill pappa, att jag ska' räkna upp dem rätt fram eller baklänges?

VIDE.

Hvad skulle det tjena till att rabbla upp kyrkofäderna baklänges?

LISEN.

Åh jo, för omvexlingens skull!

VIDE.

Må vara! Men det rättframma har alltid varit mitt sätt, äfven i undervisning. Nå, hur går det?

LISEN.

Ja, jag räknar väl upp dem rätt fram då!
(*funderar låtet*). Justinus martyr... hm! Justinus
martyr... hm!... Men kanske jag skulle taga de
apostoliska fäderna i stället?

VIDE.

Hvarför det då, din lilla krångelmakerska?

LISEN.

Jo, därför att deras namn ä' mycke' roligare!
Till exempel... Barna-bas... det låter ju riktigt
hemtrefligt!... och Polykarpus se'n...

VIDE.

Om vi skulle låta samtliga fäderna vara i ro,
kanske! Nå, kan du säga mig, när hölls det första
ekumeniska mötet i Nicæa?

LISEN (*med säkerhet*).

År 523!

VIDE (*gör en grimas*).

Jaså, du har lärt dig årtalen baklänges också!

LISEN.

Nåja, om pappa vill, att jag skall säga årtalen
rätt fram också, så blir de' 325 då, förstås.

VIDE.

Jo, du ä' god, du! Om jag inte så väl visste,
hur säker du är i alla dina öfriga ämnen, så skulle
jag frukta det värsta för din examen. Theologien
och kyrkohistorien får du allt plugga in lite' bättre;
ty, som sagdt, theologerna ä' inte att leka med.

LISEN.

Åh nej, trefligare lekkamrater kan man ha'.
Jag pluggar hellre då.

VIDE.

Gör det, du!... Men du får allt raska på nu
... du har bara en vecka på dig... (*går till fönstret
och ser utåt.*) Jag tänkte, mamma skulle komma hem
... (*ser på sin klocka*) Jag tror, jag får gå, innan
hon kommer.

LISEN (*går till det andra fönstret*).

Jag tycker, mamma borde vara hemma snart
... Hon är ovanligt länge i dag... men hon har
väl fått några nya skyddslingar, som uppehålla
henne. .

VIDE.

Hennes godhet mot fattiga och olyckliga är
obegränsad; men jag fruktar, hon öfveranstränger
sig, så att hennes helsa blir bruten till slut...

LISEN.

Hvad tror pappa, mamma frågar efter det...
Jag vet bäst, som så många gånger har varit med
henne och knogat på knyten och paketer, hur man
får gå långa vägar och många trappor, för att söka
de fattiga; men aldrig har jag hört mamma klaga
öfver trötthet... Tror pappa, att de fattiga verk-
ligen förtjena, att man gör sig så mycken möda
för deras skull?

VIDE (*allvarligt*).

Kanske inte alla..., men hvem kan väga det
på barmhertighetens vågskål... Man bör under
Efterspel.

inga omständigheter neka en fattig sin skärf, ty
”den som ger åt den fattige, lånar åt Gud” ... (*går
fram och åter*).

LISEN (*står kvar, retas med fågeln*).

Mäster Olof vill inte sjunga i dag ... Fy, skäm
ut dig! ... (*vänder sig åt Vide.*) Pappa har ju föreläs-
ning i middag?

VIDE.

Ja, de' ä' just därför, jag väntar, att mamma
skulle komma snart hem ... jag har någonting att
tala om för henne.

LISEN (*nyfiken, inställsam*).

Hvad ska' mamma få veta? ... Åh, tala om
det för mig ... det kan pappa gerna göra.

VIDE (*skalkaktigt*).

Att du har en ny friare!

LISEN.

En friare! ... Hm, sådana dumheter! ... Jag
tänker fria sjelf ...

VIDE.

Fria sjelf! ... Nej, Lisen! ... Jag vågar påstå,
att en mera fördomsfri man, än jag, finnes knappast;
men detta är dock något, som jag finner, rent ut
sagdt, motbjudande och onaturligt. I all vår tids
prosa vill jag ha' qvinnans största poesi kvar, hen-
nes skära, qvinliga blygsamhet ... Att fria sjelf!
... Ja, det kan ju gå an i tidningarna och för en
mö på femtio år.

LISEN.

Pappa ä' då för rolig!... (*blåser.*) Phu! blossar upp som eld ur en krutfjerdig!... Allvarsamt sagdt, så nog vet pappa, att inte jag är oblyg, fastän jag tycker, det är så roligt att vara lite' skämtsam...

VIDE (*lugnare*).

Ja, jag vet nog det... jag vet nog det; men ser du, man kan ju inte vara riktigt säker på flickorna... Det heter inte för ro skull: "qvinnan är ett rö".

LISEN (*afbryter, deklamerar*).

Och mannen ett straffande spö...

VIDE.

Nej, Lisen! nu blir du för svår... nu går jag min väg. Helsa mamma! jag kommer igen om en timme... (*går ut i fonden, venster*).

LISEN (*springer efter och ropar*).

Det var bara för rimmets skull, pappa lilla! (*kastar slängkyssar åt sin far, kommer tillbaka och sätter sig vid ett bord, hvarpå albums ligga*).

Tredje scenen.

LISEN (*ensam*).

Jaha! om jag nu skulle helsa på en viss person... (*slår upp ett porträtt*) så här i ensamheten kan man väl få taga sig lite' frihet... och jag ta'r mig friheten säga: "jag tycker bra mycket om dig,

Ivar Hillner!" ... Tycker du också om Lisen? ... Du tiger ... men hvarför tryckte du min hand så varmt, när du reste ... till dina välsignade släktningar på Björnbo ... Björnbo! Usch, ett sådant namn! ... Kan der vara trefligt? Ja, hvarför inte ... Ska' sanningen klämmas fram, så tillstår jag, att nog vore jag hellre på Björnbo *med*, än här *utan* dig, Ivar. Det förstås, qvinnan *bör* vara blygsam; men nog vore det mycket lugnare, om hon kunde få fråga ... Till exempel, en ung man trycker varmt min hand ... Jag frågar: vänskap eller kärlek? Han svarar, och saken är på det klara (*lägger ifrån sig albumet och stiger upp*). Men nu ... nu ska' en flicka gå och vänta och undra ... och vara orolig ... och till slut säger *han* aldrig ett ord ... Hu! hvad det är tråkigt att vara flicka. *Vet* jag nu bestämdt, hvad betydelse Ivars handtryckning hade? Nej! ... men man tror så gerna det man hoppas (*går till instrumentet, sätter sig, bläddrar i noterna och spelar ett par takter på en vemodig melodi*). Nej, jag blir så högtidligt stämd af det här (*bläddrar ånyo i noterna*). Se, här har jag ju Ivars favoritvals ... Ack, hvad Ivar valsar gudomligt! (*spelar några takter på en vacker vals*).

Fjerde scenen.

VALBORG. LISEN.

VALBORG (*från höger, går bakom Lisen och sätter händerna för hennes ögon*).

Gissa!

LISEN (*innerligt*).

Min lilla mamma!...

VALBORG.

Ja, min älskling... Du spelar...

LISEN.

Eftersom pappa gick ifrån mig på sin föreläsning... jag skulle helsa till mamma... så måste jag skaffa mig litet sällskap i tonerna... (*preludierar svagt*) Mamma! Gud har varit bra god emot människan, då han skänkte henne sångens gåfva...

VALBORG (*står fortfarande kvar bredvid Lisen och smeker henne emellanåt*).

Ack, ja!... och dubbelt god emot de gamla, för hvilka ungdomens nöjen icke längre passa... de kunna ju njuta af sång och musik... och mot de olyckliga sedan... sjelfva fången finner tröst i sin enkla sång... Om människorna blott ville tänka litet mera, så skulle det inte finnas en enda människa på jorden, som skulle förneka en Gud... hans godhet och rättvisa... (*klappar Lisen på hufvudet, tar fram ett handarbete och sätter sig*).

LISEN.

Ja, nog tycker jag, det är rysligt, mamma; men jag har sjelf hört den åsigten bland ungdomen, att allt har tillkommit genom naturlagarne och att dessa motsvara begreppet Gud...

VALBORG.

Man måste vara bra ung, för att uttala en åsigt, som på det hela taget blott är en jargon

hos nutidens ungdom, som glömmer att hvarje lag måste hafva en stiftare och att naturlagarne hafva en gudomlig skapare.

LISEN (*med värma*).

Det är också min lefvande tro... en Gud... ett samvete... och man gör så godt man kan...

VALBORG.

Just så, Lisen! Mera fordrar nog inte Gud heller.

LISEN.

Nå, lilla mamma, jag ska' väl sjunga din favoritsång, innan jag går härifrån... sedan får jag lof att plugga igen...

VALBORG.

Stackars liten!... Inte vill jag, du ska' trötta dig för min skull... men nog gör du mig ett stort nöje, om du sjunger.

LISEN.

Kan jag göra mamma ett nöje, skulle jag känna trötthet då?... (*sjunger och ackompanjerar sig*).

Sång.

Hjerta, förglöm!
Gäckadt du blef i din skönaste dröm;
Sveket blir evigt detsamma,
Sorgernas amma.

Bönen dock har
Balsam för hjertat, som blödande var.
Älska, förglömma, förlåta —
Lifvet en gåta.

Menniskors dom,
Ack, huru ofta på menklighet tom!
Vredenes skålar blott tömmer,
Endast fördömmet.

Allt skall förgå:
Sanning, så skön, skall dock evigt bestå,
Stråla ur seklernas gömma —
Gud skall *då* dömma.

(*Går från pianot till Valborg.*) Får jag se!
Är mamma ledsen nu? (*forskande*). Hvarför blir
mamma alltid så ledsen, när jag sjunger... isyn-
nerhet när jag sjunger den der sången?

VALBORG.

Tack, min älskling!... jag är inte ledsen...
mera än vanligt.

LISEN.

Ja, mamma ä' heller aldrig riktigt glad...
som jag och pappa... för Helge han lutar då mera
åt mammans sida.

VALBORG (*rycker till*).

Helge!... han är väl glad...

LISEN.

Åh, ja! men inte som pappa ändå... Nej,
pappa och jag, vi ä' mera lika... och mamma
och Helge, dervid blir det... (*går tillbaka och
lägger tillsammans noterna.*) Hur pappa kunnat falla
på den idén att skriva det här högtidliga sty-
cket, det förstår jag inte... han, som brukar
skriva så roliga stumpar... men han har väl
någon gång blifvit sviken i sin ungdom...

VALBORG.

De' kan väl'hända, de'...

LISEN.

Nå ja, om de' inte haft svårare följder än några sorgbundna stanzer, så har ju pappa sluppit för godt pris... Apropos! har mamma nån'sin varit svartsjuk?

VALBORG (*orolig*).

Så du frågar... nej... men hvarför frågar du det?

LISEN.

Åh, för jag undrar hur de' skulle kännas... men jag tror, att hos mig skulle en otrohet *genast* döda kärleken.

VALBORG (*ser forskande på Lisen, halft för sig*).

Föraktet gör det säkrare...

LISEN (*som städat i ordning på pianinet*).

Nej, nu får jag lof att tänka på något annat... Jag måste gå och helsa på hos några bistra gubbar... klassiska gubbar förstås!... Kära mamma, pappa hade ett extra nöje, innan han gick; men jag ska' nog visa både honom och de andra gubbarne, att Lisen inte ä' att leka med... vänta bara! (*Går glädtigt ut till höger*.)

VALBORG (*ser efter Lisen*).

Glada, sorglösa ungdom, måtte aldrig någon skugga förmörka din himmel!... Ah!... (*stiger upp och trycker händerna mot bröstet*) fins det nå-

got plågsammare än att ständigt vara hotad af ett förflutet något, öfver hvilket man nödgas rodna inför sina egna barn... Jag är lycklig... men ändå lider jag... (*går in till venster; kort paus.*)

Femte scenen.

HELGE. (*sedan*) VALBORG.

HELGE (*från fonden, höger. Ålder omkring 25 år. Distingueradt utseende.*)

Ingen hemma, tror jag... Ä' pappa här? (*tittar i dörren till skrifrummet*) Nej, utflugen... Hvar ä' Lisen, den pratmakerskan?... hon, som brukar så preja mig an efter nyheter... Hon skulle bara veta, huru många jag har ombord, så kom hon väl med femton knops fart emot mig... Ah! se der, kommer ju mamma!... (*går emot Valborg, som kommer från venster*) Beviljadt, kära mamma! ... beviljadt... jag får permission på två år... Nå, mamma gratulerar mig inte... blef inte mamma glad?

VALBORG.

Helge! Skulle jag bli glad, då du skall lemna ditt hem, ja! ditt fädernesland på så lång tid... Hafvet är ju lika trolöst, som menniskor kunna vara...

HELGE.

Ja, det får ju alltid lof att vara lite' malört i glädjebägaren (*för Valborg till soffan och sätter*

sig bredvid på en stol). Se så, lilla mamma, var inte ledsn nu!... Du vet ju, hvilken glädje det bereder din Helge att få komma ut... Ack! jag älskar det trolösa hafvet af hela min själ; ty, besynnerligt nog, är just det trolösa det mest älskade... och därför är det väl också, som en trolös mö, lik en skön blomma, berusar — och dödar...

VALBORG.

Men de kunna också bli krossade af lättsinnets häl... Helge, min älskade son! när du kommer långt bort från din mors ögon, så kom ihåg mina ord... bedrag aldrig någon stackars qvinna, som till dig sätter hela sin tro... Säg, vill du lofva mig det?...

HELGE.

Det lofvar jag mamma; och som en ärlig sjöman skall jag hålla mitt ord... Åh! om mamma kunde ana, hvad jag är glad att få resa ut... Hvad jag beklagar krigsmakten till lands! Här få de gå och stampa på samma fläck, så att de bli till sluts som soltorkade gäddor... (*stiger upp.*) Nej, tacka vet jag, ute på hafvet! Der blåser det så friskt... och der får man så friska tankar...

VALBORG.

Men om du skulle dö.

HELGE.

Åh, man dör inte så lätt vid tjugufem år...

VALBORG.

Nej, inte på vanligt sätt; men om du skulle bli skjuten, om du skulle drunkna.

HELGE.

Ack, du hjertans mamma! med dina *om* och *om*... Du får mig nog igen... (*sätter sig åter bredvid Valborg*) och då skall jag ha' med mig en ostindisk schal, en sådan der, som man kan draga igenom en ring; och pappa ska' jag komma ihåg med några rariteter för hans samlingar. Om också frånvarande, komma mina kära föräldrar att ständigt bli föremål för mina tankar... och lika mycket som jag nu längtar att få resa... längtar jag nog sedan att få komma hem igen. Hvem älskar icke sitt fosterland?

Sjette scenen.

DE FÖRRA. LISEN.

LISEN (*raskt från höger*).

Pappa ska' inte ännu en gång kugga mig i kyrkohistorien... (*till Helge*) Jaså, ä' du hemma, Helge! Jo, du Helge, du kan inte tro, hvilket finurligt sätt, jag hittat på, för att alltid komma ihåg kyrkofäderna. Jo, ser du, jag behöfver blott i tankarna gå gatan framåt. Bara jag tänker mig utom porten, så bor, midt emot, justitierådet, som lär stått under toffeln i trettiofem år — der har jag *Justinus martyr*; i huset bredvid bor kapten Fredelin, som påstås vara så rädd för krig som haren för trumman — der har jag *Irenæus*, den fredsälskande; lite' längre bort bor pappas gode vän, professor Clemenson — der har jag *Clemens Alexan-*

drinus; ännu ett stycke längre fram bor stadens förnämsta, nu lefvande original — der har jag, *Origenes*; längre ned bor den gamle för detta tullinspektören — der har jag *Tertullianus*; och slutligen framme vid torget bor pappas skräddare — der har jag *Cyprianus*.

HELGE.

Skönt! du stafvar således Cyprianus med *S. Förskona* mig! Jag har aldrig varit någon beundrare af mnemoniken. Men annars var sättet inte så illa.

LISEN.

Skulle tro det... Nå, hur har det gått för dig?... Får du resa?

HELGE.

Jo, du kan få stufva min packning.

LISEN.

Lyckliga ost!... (*förtretad.*) Ja, se flickor, de ä' väggfasta möbler... (*sätter sig i soffan.*)

VALBORG (*skrattar*).

Kära Lisen!... Litet tålmod... det kan väl komma någon som spekulerar på möbler också...

HELGE.

För tusan, det var ju sant, de'!... Blixten kommer och slår ned på dig i middag. Jag träffade honom ute och han undrade, om han skulle bli mottågen af damerna vid den här tiden... Det är något för dig det, Lisen!... hennes nåd von Blixt... du behöfver visst inte bli väggfast.

LISEN.

Hvad du kan retas! Du vet nog, att jag inte bryr mig om löjtnant Blixt det ringaste.

VALBORG.

Låt inte reta dig... du behöfver inte bry dig om hvarken von Blixt eller någon annan.

HELGE (*hvisslar till*).

Phui! det var sant, de'... jag har något här, som jag fått i dag... Nog vet jag, att Lisen inte bryr sig om det... (*tar fram ett bref och hviftar med brefvet retsamt framför Lisen.*) men du kan ju försöka att gissa ändå, hvarifrån det kommit.

LISEN (*förrvirrad, har svårt att beherska sina känslor*).

Hvad du ä' otreflig, Helge!... Inte kan jag veta, hvarifrån dina bref komma.

VALBORG.

Om jag skulle gissa... Det är väl ifrån Ivar?

HELGE.

Alldeles rätt... ifrån Ivar. Han ber om sin helsning till mamma... (*skälmaktigt.*) men inte till Lisen.

LISEN (*häftigt*).

Får jag se!...

HELGE.

Vackert, vackert, fröken syster! Om det skulle vara en brefhemlighet...

LISEN (*stött*).

Nå, så behåll dina hemligheter då! (*stiger hastigt upp och går in till höger*).

Sjunde scenen.

VALBORG. HELGE.

VALBORG.

Nu var du stygg emot Lisen. Visst har väl Ivar helsat till henne?

HELGE.

Ja, de' tror jag, de'!... inte en, utan flera gånger. Jag tror, Ivar är riktigt förtjust i Lisen.

VALBORG.

Det tror jag också, tyvärr!

HELGE.

Tyvärr? säger mamma... hur så? ... Att Lisen är betagen, syns ju tydligt...

VALBORG.

Dess värre... stackars min Lisen! Ivar kan hon aldrig få till man.

HELGE.

Nu talar mamma i gåtor. Mamma har ju så många gånger sagt, att mamma aldrig skulle öfvertala sina barn till giftermål, ej heller *neka* oss taga den vårt hjerta valt... och nu gör mamma invändningar.

VALBORG.

Vissa omständigheter tvinga mig att frångå, hvad jag förut har sagt... Ser du... (*hejdar sig under oro*) Nej, jag kan inte förklara dig skälet.

HELGE.

Det var besynnerligt!... Mamma, som brukar vara som en uppslagen bok.

VALBORG (*för sig*).

Med företalet ouppskuret... (*högt*) Nå, hur må de på Björnbo?...

HELGE.

Jo, mycket mycket bra, skrifver Ivar... (*ögnar i brevet*) Pappa lär också få bref... från tant Björnklo.

VALBORG.

Från Gertrud... hvad vill det betyda?...

HELGE.

Säkert en inbjudning till Björnbo, ty Ivar skrifver så här: "Med samma post som detta bref, afgår ett till din far ifrån syster Gertrud; och hoppas jag få se eder alla här på Björnbo vid Gertruds och Björnklos silfverbröllop."

Åttonde scenen.

DE FÖRRA. LISEN.

LISEN (*från höger, bärande ett lexikon, ämnar gå öfver scenen till professors skrifrum, stannar och hör, hvad Helge läser*).

Hvad säger du? (*lägger ifrån sig lexikonet på en stol och kommer ned på scenen*) Skulle vi komma till Björnbo?

HELGE (*stiger upp*).

Ja, om mamma och pappa vilja, så ser jag inga hinder.

VALBORG (*bestämmt*).

Men jag... det kan inte ske...

LISEN (*ifrigt*).

Och hvarför inte, mamma lilla?... Åh, de' vore så utmärkt roligt, så...

VALBORG (*besvärad*).

Jag tror nog, det vore roligt för dig... för eder... men jag kan och vill inte resa dit... och, som jag tror, inte pappa heller.

HELGE.

Mamma! tillåt mig säga några ord... Jag förstår, att något händt för längre tider tillbaka... något som hindrat umgänget emellan vår och Ivar Hillners familj... och jag har många gånger ansatt Ivar att omtala rätta förhållandet; men så goda vänner vi än ä', så tror jag han i det fallet inte varit uppriktig... Han har alltid svarat, ungefär detsamma som pappa och mamma, att orsaken vore en familjetvist, numera en gammal historia, som ingenting tjänade till att tala om... som ingenting vore att fästa sig vid... Men nu frågar jag mamma på samvete, *hvad* är det?

LISEN (*infaller*).

Ja, hva' ä' de' mamma lilla?

VALBORG (*söker bibehålla sin fattning*).

Det veten I ju... en tvist... en förolämpning, om Ni så viljen...

HELGE (*häftigt*).

Af hvem? (*ömt*) Inte af dig, lilla mamma...

VALBORG (*svagt*).

Nej, inte af mig...

HELGE (*med kraft*).

Och inte af vår far... därför går jag i borgen...

LISEN.

Jag också... pappa... nej, då... Tant Gert-rud kanske?

VALBORG.

Nej, hon var blott en indirekt orsak... För henne hyser jag fortfarande vänskap.

HELGE.

Nå, sedan fins det blott två, som kunna komma ifråga... kaptén Björnklo och Ivars mor, professorskan, ty hennes man var god och hederlig i botten, efter hvad pappa sagt...

LISEN.

Ja, och efter hvad jag hört af Ivar, så nog ä' han afhållen af sin mor; men mot andra lär hon vara amper betydligt... Jag känner mig riktigt rädd för att göra hennes bekantskap...

VALBORG (*oöfverlagdt*).

Ah, Lisen! akta dig för henne...

HELGE (*häftigt*).

Det är således *hon!*...

VALBORG (*förskräckt, byter om ton*).

Nej, det var inte *så*, jag menade... det var ett förfluget ord.

HELGE.

Jo, det *måste* vara hon... Efter hvad jag hört, lär visst kapten Björnklo vara en mycket besynnerlig herre; men hvad skulle han kunna ha' emot våra föräldrar. Emellertid, hvem af eder, som nu må hafva blifvit förorättad, så förlåt det och res till dem.

VALBORG (*halft för sig*).

Nej... det är omöjligt!...

LISEN (*bedjande*).

Säg inte det, mamma! säg inte det!... Tänk, så roligt för mig att få komma på en stor fest!... Der blir väl bal också, mamma?... och jag, som dansar så gerna!...

HELGE.

Jag känner visst inga *vidare* sympatier för den familjen, Ivar undantagen; men jag vill inte gerna tänka mig min mor oförsonlig. Ty, inbjuda de oss till en familjefest, så är det tydligt, att de vilja ingå försoning... och skulle min mor vägra att fatta den erbjudna handen, så måste det finnas ett mäktigt skäl... som för mig är en gåta (*går fram och åter grubblande*).

VALBORG (*varsamt*).

Jag skall tala vid pappa... han får råda och besluta.

LISEN (*glad*).

Jag ska' också tala vid pappa... han brukar inte neka mig något... Det kan väl inte ges något trefligare än ett silfverbröllop... det är mycket roligare än det första, tror jag åtminstone... Det bevisar att man och hustru kommit öfverens, annars firas väl inte den dagen... Men, om jag tänker på det, så... pappa och mamma, som lefvat så väl tillsammans, hvarför ha' inte ni firat ert silfverbröllop?

VALBORG (*rycker till*).

Hvarför inte vi... Jag vet inte... Derför (*med ansträngning*) derför, att inte jag ville det... (*torkar svetten ur pannan*) Lisen! jag mår inte väl... ge mig lite' vatten!

LISEN (*förskräckt*).

Stackars mamma!... (*springer in till venster efter ett glas vatten*).

HELGE (*som närmat sig, orolig*).

Hur ä' de', kära mamma?...

VALBORG (*dricker litet vatten, sarsar sig och stiger upp*).

Åh, det är väl inte så farligt... en öfvergående yrsel... Jag skall gå och taga mig lite' droppar, så går det snart öfver... Jag tål just inte vid sinnesrörelser... Vissheten om din snara och långa bortresa, Helge, har upprört mig... men det blir väl bättre... (*klappar Helge och Lisen*) Resignation, mina barn, hjälper menniskan långt... (*gör en afböjande gest åt Lisen, som vill följa henne; går in till venster*).

Nionde scenen.

HELGE. LISEN.

LISEN (*betänksamt*).

Vet du, Helge, det förefaller mig ibland, som mamma skulle oroa sig öfver något... hvad kan det vara?... inte ä' de' för pappas skull...

HELGE.

Nej, om han kunde se på hennes ögon, hvad hon önskade, så uppfylde han det genast med gladd hjerta.

LISEN.

Ja, de' har du rätt i... Mamma borde vara mycket lycklig med en sådan man som pappa... men ändå, hvad kan det vara?...

HELGE.

Det kanske bara är sjuklighet i lynnet... för öfrigt ä' de' inte värdt att forska i saken, då ju mamma sjelf inte tycks vilja meddela oss något... Hör du, Lisen! hvar ä' dagens tidningar?... Jag vill läsa dem.

LISEN (*pekar på tidningshållaren*).

Der!...

HELGE (*söker fram tidningar*).

Tack, hennes nåd!...

LISEN.

Kan du låta bli dina sottiser...

HELGE (*muntert*).

Se så! lugna dig nu och sätt dig i position, ty ett tu tre ha' vi en eröfrare här... Låt bara inte den stackaren klä' skott alltför mycket... Du förstår väl ändå, Lisen, att de' ä' för dig, han bränner både sina kol och sina lockar...

LISEN.

Jo, de ä' vackra!... En karl med konstgjorda lockar, de' tycker jag ä' någonting riktigt befängdt... och röda till... hu då!

HELGE.

Och en flicka med chevelure à la chien, hu då! Nej, jag älskar det fria och sköna... människans ämne är skönt... det bör också vara fritt.

LISEN (*skrattar*).

Flottisterna måtte då riktigt svärma för frihet... Nå, sämre kan man svärma för, än den... (*har under tiden stökat i ordning, på ett bord, papper, pennor etc.*) Får gå då! jag tar väl hit mina böcker och sätter mig här. Men, käre Helge, hitta för all del på någon förevändning, så att jag blir af med löjtnanten, i fall han stannar för länge... Hör du det, Helge!... Jag tycker, han ä' både snobbig, dum och egenkär... usch då! man behöfver bara se på hans hår... jag tror minsann, han bränner sina pannlockar med en eldtång...

HELGE.

Åh! drif du, litet med honom, som du brukar göra, så drifver du honom nog på flykten till slut...

LISEN.

Jag ska' försöka... (*går in till höger*).

Tionde scenen.

HELGE. (*Sedan*) VON BLIXT.

HELGE (*läser tidningen, kort paus*).

"Ingenting roligt! De' ha' hvarken mördat eller stulit," sa' gumman. (*Ser på sin klocka.*) Blixten dröjer!... (*läser fortfarande, det ringer; kort paus.* Löjtnant von Blixt från fonden, en tjenarinna öppnar dörren för honom).

v. BLIXT (*tillgjordt sätt; rödhårig*).

Tjenis, bror Vide, tjenis!

HELGE.

Tjenare, tjenare! (*sätter fram en stol*). Sitt ner, bror Blixt!

v. BLIXT.

Jag tackar. (*Sätter sig och ser sig snopen omkring*). Är din charmanta syster borta?

HELGE.

Nej, bara från rummet.

v. BLIXT.

Du läser från bladet, ha ha ha!... Nå, hvad är det, du studerar?... Giftermålsannonser kanske? En ung och fager snärta, en rik och gammal mö, hi hi hi!...

HELGE.

Jag lägger mig inte ombord med dylikt gods ...

v. BLIXT.

Åh! spela inte helgon nu, fast du heter Helge, ha ha ha!...

HELGE (*skrattar*).

Godt, att kunna skratta åt sina egna dum...
(*hostar*) hm! hm!... egna qvickheter.

v. BLIXT.

Ja, ä' de' inte!... Så, du tycker också, att jag ä' qvick?

HELGE (*med låtsad trovärdighet*).

Jag tycker, du är rent af komiskt anlagd...

v. BLIXT.

Ja, kamraterna på mötet i somras tyckte också, att jag var den mest skrattretande på hela regementet (*vrider sina mustascher med belåten min, sneglar åt sidodörrarne*).

HELGE.

Var du lugn, att här i huset finner du också tillbörlig uppfattning...

v. BLIXT.

Jag tror nog det... hi hi hi... Ser du, jag har just tänkt på, att din syster, fröken Lisen, den glada flickan, och jag ha' så stora sympatier i det treffliga... så att vi skulle passa så bra tillsammans i det hela. Jag har inga rikedomar... (*skrytsamt*) men jag har en adlig sköld utan fläck... attendera det, min go'a bror, utan fläck... och ett gammalt stamträd, som har sin rot i Smälands sköna skogar...

HELGE (*skämtsamt*).

Växer det i Tenhult eller Gullaboås? ...

v. BLIXT.

Nej, i Sunnerbo, he he he! ...

HELGE.

Skönt! ... det är ju der, som det fins folk med så ömtåliga samveten ...

v. BLIXT.

Jag har inte hört, om de ha några samveten alls, jag ... Nå, tycker du inte att min egen person bör slå an på en flicka med uppfattning ... Uppriktigt sagdt, tycker du inte det?

HELGE.

Jo, jo naturligtvis! ... Nog är du anslående alltid, bror Blixt! ... för att icke säga antändande ...

v. BLIXT (*smickrad*).

Ja, man rår inte för sina företräden ... he he he!

HELGE.

Och sina lysande egenskaper (*skrattar*).

Elfte scenen.

DE FÖRRA. LISEN.

v. BLIXT (*får se Lisen, skyndar upp*).

Åh, mjukaste tjenare, min allra som nådigaste fröken Vide! (*bugar sig med något fadd artighet*). Hur står det till med välbefinnandet?

LISEN (*från höger, bärande böcker*).

Jag tackar, herr löjtnant! mycket bra.

v. BLIXT.

En öfverflödig fråga, då man ser fröken Vides strålande blickar... och hur "som ett körsbär, frisk och röd framsväller trotsigt läppens glöd"... som Tegnér säger.

LISEN (*har svårt att dölja sitt löje*).

Tegnér? ...

v. BLIXT.

Nå ja, de' kan hända, att de' ä' Atterbom. Se, jag har läst så mycket i den vägen, att...

HELGE (*afbryter*).

Att det möjligen skulle kunna vara ännu någon annan...

LISEN (*tappar en bok*).

Aj!...

v. BLIXT (*skyndar, att taga upp boken*).

Det lärda sällskapet vill inte göra sällskap, hi hi hi!... (*räcker under många bugningar boken åt Lisen*)
Var så god!...

LISEN.

Åh, jag ber!... Löjtnanten ä' alldeles för mycket artig mot en studentkandidat... Var så god och tag plats! (*De sätta sig*).

v. BLIXT.

Nå, fröken Vide! känns de' inte lite' besynnerligt? hi hi hi!

Efterspel.

LISEN.

Käns besynnerligt!... Hvad menar löjtnanten?...

v. BLIXT.

Någon liten examensfeber?

LISEN.

Nej, inte de' ringaste...

v. BLIXT.

De' va' besynnerligt.

HELGE.

Åh, de' ä' inte besynnerligt alls... Lisen läser efter sitt eget ofelbara system...

v. BLIXT.

Ja, damerna ä' beundransvärda... Numera ges de' inga svårigheter för dem... (*med själfbelåtenhet*) Det fins snart blott ett enda yrke, som de inte våga sig på, och de' ä' krigarens, hi hi!

LISEN (*skrattar*).

Våga sig på!... Misstag, herr löjtnant!... misstag... de' ä' bara därför att yrket ä' så tarfligt... slagtare eller pultron... de' ä', hva' de' ä', de'!...

v. BLIXT (*snopen*).

De' var skarpt, min nådiga!... (*till Helge*) Ska' vi gå in på de', bror Vide?...

HELGE.

Åh, de' vet jag just inte... dertill fins de' alltför bra karlar inom det militära...

LISEN.

Det disputerar jag inte... (*skulmaktigt*) Men, ponera att herrarne skulle komma ut i krig... gälde de' inte då att slagta eller springa, kanske?...

HELGE.

Skönt!... Förut har det varit vanligt, att flickorna förhjelpat hjeltarne på det torra... men nu tror jag, de börja sätta dem på det hala...

v. BLIXT.

Hm!... af en syster till... ty du, som sjelf ä' löjtnant, har samma utsigter, ha ha ha!...

HELGE.

Inte riktigt!... På det våta elementet ger man ett glatt lag... och det blir mera honett... (*till von Blixt*) Lisen går illa åt oss; men det förlåta vi henne... En fluga gör ingen sommar... de andra damerna beundra oss så mycket mera...

LISEN.

Åh, förlåt!... Kategorien salongshjeltar hade jag så när glömt bort... de' var dumt... Jag höll mig blott till en viss sida af krigaryrket, utan att tänka på det vanliga bataljfältet, der uniformen är blott till lust och segrarne lätt vunna.

v. BLIXT.

Säg inte de', fröken!... Man måste se bra ut...

HELGE.

Och vara qvick...

LISEN (*muntert*).

Men inte endast i benen... den qvickheten
duger inte på det slagfältet...

HELGE (*skrattar*).

Nej, Lisen! Nu tror jag vi retirera... (*till
v. Blixt*) eller hur, du?... (*ser på sin klocka*) Jag
kan hinna gå ut en timme innan middagen... Jag
ska' bara gå in och se, hur de' ä' med mamma,
innan jag går... Jag kommer strax tillbaka (*går
in till venster*).

Tolfte scenen.

LISEN. v. BLIXT.

v. BLIXT (*har stigit upp, men
sätter sig ånyo närmare Lisen*).

Ögonblicket är dyrbart!... som det står...
ja, hvar ä' de' nu?... Nå, de' ä' detsamma, he he
he!... Men, skämt åsido! tillåt mig göra en fråga!
Har fröken Vide verkligen så liten sympati för det
stånd, jag tillhör, att Ni inte skulle bönhöra den
unge man, som lade sitt hjerta för edra fötter, om
han vore, ja, till exempel, som jag, en löjtnant...
(*ser menande ut*).

LISEN.

Ett löjtnantshjerta!... (*skrattar*) Så lustigt!...
Det kommer mig att tänka på en sak... ty resul-
tatet blefve troligtvis detsamma...

v. BLIXT.

Nå... och det skulle vara?

LISEN.

Vänta, ska' löjtnanten få höra!... Ni vet, att det fins en blomma, som heter *Dielytra spectabilis*...

v. BLIXT.

Ja... ja, en mycket välluktande blomma...

LISEN.

Utan lukt, menar väl löjtnanten.

v. BLIXT.

Mycke' rätt!... men för öfrigt en praktblomma... en riktigt...

LISEN.

Nej, stanna nu, herr löjtnant!... den har hvarken lukt eller prakt... de' ä' en liten, mycket enkel blomma...

v. BLIXT.

Mycket rätt, mycket rätt!... en liten, mycke' enkel blomma... Ja, se när man har studerat en sak grundligt, så händer det lätt att man blandar ihop litet af detaljerna... he he he!...

LISEN.

För att inte säga blandar bort litet... Emellertid, den der lilla blomman kallas också Löjtnantshjerta, och det var just till det, jag ville komma, hvarför blomman fått det namnet.

v. BLIXT (*intresserad*).

Nå-å?...

LISEN.

Jo, därför att de der små vackra blommorna
ha' intet innehåll... de äro tomma.

v. BLIXT.

Å-åh!...

Trettonde scenen.

DE FÖRRA. HELGE.

HELGE (*från venster*).

Mamma ä' lite' kryare nu.

v. BLIXT (*stiger upp*).

Förlåt min oförlåtliga glömska! Jag har ju
inte frågat ännu, hur professorskan befinner sig.

LISEN.

Tack, herr löjtnant! Mamma är alltid litet
klen, men jag hoppas att det inte är någon öfver-
hängande fara.

v. BLIXT.

Det gläder mig på frökens vägnar... Jag ber
om min värdsamma helsning till professorskan...
och professorn... Hoppas få göra min personliga
uppvaktning vid tillfälle... och då hoppas jag också
finna fröken Vide mera disponerad för hjertefrågor
... *efter* examen... för nu ä' man väl lite' irrite-
rad ändå... he he he!...

HELGE.

Se så, kom nu, pratmakare!... Du ska' få veta af mig, om Lisen blir kuggad, så kan du komma upp och trösta henne. (*Går åt fonden, höger.*)

v. BLIXT.

Ska' ha' den äran... (*till Lisen*) Ödmjukaste tjenare, fröken Vide! (*följer Helge ut i fonden.*)

LISEN.

Adjö, herr löjtnant!... (*går några slag raskt fram och åter*) Usch! det känns riktigt skönt att vara befriad från sällskapet... Fins det något odrägligare än en egenkär karl... ja, han är nästan värre än en gammal kokett... och de' vill säga mycke', de'...

Fjortonde scenen.

VIDE. LISEN.

VIDE (*från fonden, venster.*)

Så der, ja! nu är man hemma igen, gu'ske-
lof!... Nu är väl mamma också hemma för länge-
sedan, förmodar jag.

LISEN (*lägger ihop sina böcker
och papper.*)

Ja, mamma är hemma... hon mår inte rik-
tigt bra...

VIDE (*orolig.*)

Mår hon inte bra!... Hvar ä' hon?

LISEN.

I sängkammarn.

VIDE.

Stackars min gumma! (*skyndar in till venster*).

LISEN.

Nej, de' här duger minsann inte, kära Lisen... Censorerna låta inte hutla med sig... det går inte lika qvickt att jaga dem på flykten som en löjtnant... Det var så sant, det! pappas lexikon ska' på sin plats... ordningen är sträng här i huset... (*tar lexikonet, som legat kvar på en stol, och bär in det i skrifrummet till venster i fonden; kommer tillbaka, tar sina böcker och papper och går in till höger*).

Femtonde scenen.

Middagssolen skiner in genom fönstret, svagt att börja med, men med fullt solsken, när ridån faller.

VALBORG. VIDE.

VIDE.

Se här, min hjertevän!... på den här sidan ha' vi solen (*leder Valborg vid armen fram till soffan*). Här ska' du sätta dig litet... Om man är aldrig så dyster, så uppklarar alltid lynnet i solskenet... det har det med sig... Inte bör du ta' det så hårdt, Valborg lilla, för det att Helge far bort en tid. Derigenom får han blott mera frisinnade idéer... Valborg! jag har något att tala om för dig... jag har fått ett bref (*sätter sig bredvid Valborg*).

VALBORG.

Från Gertrud... jag vet det... Hvad skrifer hon?

VIDE (*tar fram brefvet och läser*).

"Bäste kusin Olof! Det förvånar dig väl att, efter så många års tystnad, erhålla ett bref från din dåraktiga kusin Gertrud, som en gång var blind och i sin blindhet trampade på kärlekens rosenkrans och tog upp en narrbjellra i stället. Du anar ej, när hon började se klart, hvad detta misstag sedan kostat henne. O, förlåt henne den smärta, det då kostade dig! Nu är du ju, efter hvad jag hört, en lycklig familjefader, som eger en älsklig dotter. Ack, kom! tag henne med dig och låt henne sprida litet af sin ungdoms ljufva, poetiska doft i ett hem, som saknar en sådan oskattbar blomma. Käre Olof! meningen är, det du skulle, åtföljd af din hustru och edra barn, komma till Björnbo, för att hedra min och Sixtens tjugufemte årsdag af vårt bröllop den 30 september. Sixtens helsa är klen, och jag tror, att han för alla händelsers skull önskar avsluta sin räkning med världen. Olof! om en menniska erkänner sig hafva felat och önskar afbedja det, är hennes fel till hälften förlåtet, och otörsonlighet är en stor synd. Och från den synpunkten hoppas jag få välkomna Eder på Björnbo. Naturligtvis beror det i främsta rummet på Valborg. Mamma instämmer icke af godt hjerta i vår välkomsthelsning. Ni känner henne se'n gammalt och jag vill inte invagga Eder i några illusioner vis-à-vis henne; men det reder sig väl, och det är icke till hennes hem, Ni inbjudas. Skrif, om vi

få möta er, vid stationen, med hästar och vagn. Välkomna, att dricka glömskans och försoningens skål med Sixten och Gertrud.”

VALBORG (*under sinnesrörelse*).

Olof! hvad skall jag säga? . . .

VIDE (*varmt*).

Att du förlåter!

VALBORG.

Ack! det har jag gjort för länge sedan . . .
Nej, de' ä' inte det . . .

VIDE.

Hvad skulle det då vara? . . . Fruktar du för att återse Björnklo eller möjligen moster Hilma?

VALBORG.

Ja! . . . (*halfhögt*) jag känner blygsel . . .

VIDE (*ömt*).

Min älskade Valborg! . . . med mig vid din sida? . . .

VALBORG.

Nej, nej! det är inte det närvarande . . . det är det förflutna, som skrämmar mig . . .

VIDE.

För dig har väl det förflutna förlorat sin udd . . .

VALBORG.

Nej, Olof! långt derifrån . . . Det steg, jag en gång nödgades taga, för att häfda min och Helges rätt . . . en rätt som man inte gaf oss . . . det ste-

get nedtryckte mig till jorden... och jag blyges nu att hafva gjort det.

VIDE (*tröstande*).

Ingen borde ha' undrat derpå... du stred för din egen heder och förde andra' olyckligas talan... Jag för min del betraktade dig som en martyr, öfver hvilken den egoistiska världen ropade sitt korsfäst, korsfäst!...

VALBORG (*hänförd*).

Du, gode älskade Olof!... hvad har du inte gjort för mig! Ack! hur många skulle vilja göra som du... som öppnat din famn och ditt hem för en stackars förförd flicka och skänkt hennes son ett namn!...

VIDE (*rörd*).

Nå, men den tacksamhet och glädje, du gifvit mig i gengäld... och Lisen se'n... det talar du inte om!... Utomdessa, hade du icke vunnit mitt hjerta genom ditt mod och din högsinnade karaktär, så fruktar jag, att vi aldrig blifvit förenade...

VALBORG.

Mitt mod, säger du... Ja, det har du rätt uti... ett sådant mod, som förtviflan skänker... För att uppträda i en societet och offentligt utpeka och anklaga sin förförare, när man är en ung flicka, måste man vara halft ifrån sitt förstånd... som jag också var...

VIDE.

Men du var ju i din goda rätt, äfven om du stötte fördomen för hufvudet.

VALBORG.

Det var nog så, det... Visst var jag i min goda rätt, men hvarför nekade Gertruds föräldrar att höra mig enskildt... De hade då besparat både mig och dem chikan; och det är nog den, som professorskan; Hillner ännu i dag inte kan förlåta mig. Ack!, de flesta steg, man tar vid tjugu år, ångrar man vid fyrtifem...

VIDE.

Jag tycker, moster Hilma sjelf var så hänsynslös mot alla dem, som voro i vägen för hennes planer... Var inte jag en riktig lekdocka i hennes händer?... och jag tror inte heller Björnklo rosade marknaden, då han fick henne till svärmor.

VALBORG.

Och ändå, käre Olof! var det ju din högsta önskan att få bli hennes svärson.

VIDE.

Der ser man, att menniskan aldrig bör alltför varmt önska sig något, ty hon får sedan blott önska det skedda icke hafva skett... (*tar brevet, som under tiden legat på bordet*). Tänk, så underligt!... För tjugufem år sedan skulle ett bref af Gertruds hand, skrifvet till mig, satt all min blod i svallning... och nu ta'r jag helt lugnt emot en inbjudning till hennes hem.

VALBORG.

Men jag, Olof! jag känner mig långt ifrån lugn... Oh! denna mörka punkt, som skall fördystra mitt annars nu så lyckliga lif!...

VIDE (*innerligt*).

Stackars min älskade Valborg!... Men hvarför oroa dig så mycket!... Är det nödvändigt?... Som min hustru borde du vara skyddad mot allt...

VALBORG.

Kan man skydda sig mot det osynliga, mot befogade frågor af sina egna barn?... Det är förfärligt!... Olof!... (*lutar sig mot Olofs bröst och hwiskar*) att nödgas gömma sin vigselring... som en tjuf... att i hvarje hwiskning frukta ett smygande rykte... Ah!... (*döljer ansigtet i händerna; kort paus*).

VIDE (*stiger upp, försänkt i tankar, går fram och åter*).

Ha' Lisen eller Helge frågat dig något?... ana de något?...

VALBORG.

Jag tror inte det... men Lisens frågor om vissa data förbrylla mig och göra mig rädd... nej, det är för litet sagdt, de göra mig förtviflad; ty de första i verlden, inför hvilka en mor bör stå ren, ä' hennes barn... och när hon inte kan det, ja, då har hon skäl att vara förtviflad!...

VIDE.

Ja, du har nog rätt, Valborg!... Barns aktning och undergifvenhet för sina föräldrar äro i våra sjelfständiga tider, tyvärr! ringa nog ändå... Ha' de något fog... ja, då beklagar jag föräldrarne.

VALBORG.

Helge och Lisen äro goda barn... Ingen föreläpning skulle komma i fråga, men det skulle störa deras egen frid...

VIDE.

Utän tvifvel!... Jag lofvade högtidligt en gång, i min ungdom, att strid skulle blifva min lösen för lifvet... strid, på lif och död, mot orättvisorna och fördomarne... Att jag stridit mot orättvisor, det vet Gud, och att jag sökt bekämpa fördomen genom mina egna handlingar, derom kan du vittna, Valborg!...

VALBORG (*halft för sig*).

O, jag förstår din hustru var dömd... till en fallen qvinna...

VIDE (*följer sin tankegång*).

Men nu... nu står jag inför ett problem... Kunna och skola, utan fördom, föräldrar för barnen omtala sina brott emot den gällande moralens bud, och kunna väl barnen hafva lika stor aktning för sina föräldrar, efter en sådan bekännelse?... Det är frågan!... Hur människan i ungdomlig ifver träder fram och säger: jag bryter detta berg! Hon börjar sitt arbete och lyckas verkligen få bort det stora berget; men förgreningarne eller förvecklingarne äro oändliga, och människan, som offrat sina bästa krafter, står vanmäktig och frågar trött: hvar är slutet?...

VALBORG.

Helt visst i den Eviges hand!...

VIDE (*sätter sig i soffan bredvid Valborg och fattar hennes hand*).

Ja, och i människornas kärlek till hvarandra. Icke den sinliga, den är ett rus! Nej, i en kärlek, liknande den Eviges, som, icke fångslad af moraliska bud, endast följer moralisk rättvisa, älskande det sköna och goda, som finnes i människans själ . . . Jag undrar, om icke på den grunden alla frågor, som röra vårt lif, rätt kunna lösas . . .

VALBORG.

Käre Olof! hur många människor skulle inte kalla det der svärmeri! . . .

VIDE.

Det tviflar jag visst inte på; men det bevisar blott, hur mycket det ännu fattas i människoslagtets uppfostran . . .

Sextonde scenen.

DE FÖRRA. LISEN.

LISEN (*från höger, går bakom föräldrarne, klappar Vide*).

Nå, snälla goda pappa! . . . nu ä' de' väl afgjort? . . .

VIDE.

Hvilket?

LISEN.

Att vi få resa till Björnbo.

VIDE.

Nej, de' ä' de' inte!... Mamma får bestämma den saken.

VALBORG (*resigneradt*).

Näväl, i Guds namn då, låt oss fara!

LISEN (*med förtjusning*).

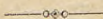
Ack! så roligt, så roligt! (*kysser först sin mor och sedan sin far. Solen belyser gruppen*).

Ridån faller.

TREDJE AKTEN.

En vacker salong på nedra botten. I fonden dörrar som leda ut till ett orangeri eller stort blomsterrum med utgång till trädgården. Till höger två utgångar. Till venster två höga fönster utåt trädgården. Ett rikt dukadt kaffebord med likörer etc. etc. Betjenten kommer från höger, dörren närmast fonden, med en kaffekanna, som han ställer på bordet.

Första scenen.

VALBORG. GERTRUD. VIDE. (*Sedan*) LISEN.
IVAR. HELGE.

GERTRUD (*vid bordet, vinkar åt betjenten att gå, han försvinner*).

Så kära gäster serverar jag helst sjelf... (*slår i kaffe*) Valborg!... Olof!... varen så goda!... (*ropar åt fonden till*) Behagar ungdomen komma? ... Kaffet väntar! (*de sätta sig*).

LISEN (*kommer från blomster-
rummet, åtföljd af Ivar och
Helge*).

Ack, så skönt att skölja ned jernvägsdammet
med!... (*sätter sig; till Vide*) Oh! pappa kan inte
tro, så sköna rosor, som blomma derute.

VIDE.

Gör det?... Det ska' bli mig ett särskildt nöje
att få ta' dem i betraktande... Jag har alltid
älskat blommor...

IVAR.

Ja, här fins verkliga sällsyntheter i horticultur...
och sådana präktiga vinkast sedan!...

LISEN.

Ack! hvad det måtte vara härligt att få bo
på ett sådant här gammalt herresäte... allting
präktigt och storartadt...

HELGE.

Du kan ju ge von Blixt ditt *ja*, så har du
strax utsigt att få bli borgfru...

LISEN.

Ä' du nu framme igen, Helge!... Nej, i så
fall föredrar jag att bli en borgerlig fru...

VALBORG.

Det är visst mycket god tid för dig att börja
tänka på sådant ännu... du är ju bara barnet!...

GERTRUD.

Det har Valborg mycket rätt uti... En flicka
bör allra tidigast gifta sig vid tjugu år... allra
tidigast!...

IVAR.

Ja, men rosen är skönast i sin knoppning...

VIDE.

Men det händer att hon blir för tidigt bruten och utvecklar sedan aldrig sin skönhet...

HELGE.

Pappa kan nog ha' rätt i det... men när en flicka går öfver sina tjugu, så har hon passerat linien, som man säger på sjömansspråket.

LISEN.

Ja, de' ä' sant!... för då tycka ungherrarne att man ä' på eftermidd'an...

VIDE (*skrattar*).

Trösta dig, Lisen! herrar med sådana åsigter ska' du inte uppehålla...

LISEN.

Nej, visst inte!... Jag tänker aldrig gifta mig, för resten...

HELGE.

De' säja alla flickor, ända tills de ä' — gifta...

LISEN.

Jag bryr mig verkligen inte om dig... Gu' skelof, du reser snart, så att du slipper retas med mig!...

GERTRUD.

Ska' Helge resa bort?

HELGE.

Ja, jag ämnar gå med en expedition till södra polarhavet... När man är ung, leker det i hågen, att få se något mer, än den torfva, på hvilken man är född... Man får annars så ensidiga begrepp om det myckna, som fins i världen... och det ges saker, som man lär sig förstå endast genom att skåda dem med egna ögon.

VIDE.

Rätt så, min gosse!... Ungdomen ska' ut... och får den slita ondt, desto bättre... Af veklingar bli inga män.

VALBORG.

Men, käre Olof! att resa så der långt bort, det är att utsätta sig för faror, ja, kanske döden.

VIDE.

Naturligtvis!... Men min tro är den, att mången öm moder, genom att i sin närhet qvarhålla sin son, störtar honom i andra lika stora faror, ty ledsnaden, overksamheten och ett försöffande lif dödar hans själ, och sedan kan man med full befogenhet fråga, hvar risken är störst...

GERTRUD.

Jag tror nog, du har rätt, Olof... men modershjertat har väl sitt eget språk...

VALBORG (*sorgset*).

Ja, det är säkert!...

GERTRUD (*har, sedan kaffet blifvit drucket, serverat likör*).

Behagas det? (*gör en gest*).

VIDE.

Jag tackar!... (*klingar med Ivar och Helge*).

GERTRUD (*till Ivar*).

Nu får du föra våra gäster omkring och visa dem, hvad som kan vara sevärdt här på Björnbo... Det fins flera mycket vackra utsigter... Från tornet häruppe kan man se sex kyrkor... Så ha' vi ett präktigt taflegalleri... ja, Ivar vet nog, hvad huset kan prestera... För öfrigt hoppas jag, att värden sjelf snart skall vara här, för att visa våra gäster sin artighet... Till dess, käre Ivar, får du väl vara vice värd... (*stiger upp, de öfriga följa hennes exempel*).

IVAR.

Med största nöje!...

VIDE.

De' ä' bäst att begagna tiden nu... Jag kan, som sagdt är, inte vara borta mera än fyra dagar, resan inberäknad.

GERTRUD.

Det var då bra kort tid... den är då dess dyrbarare...

LISEN.

Ja, nog skulle jag vilja vara här bra mycket längre.

GERTRUD.

Stanna kvar då!

VALBORG.

Åh nej, Lisen följer väl sin mamma hem.

HELGE (*tar upp ett cigarrfodral
och bjuder sin far och Ivar*).

Vi ska' väl inte gå från vår gamla vana ...

VALBORG.

Eller ovana ...

HELGE (*bugar sig för Gertrud*).

Vi ska' inte tända härinne ... (*till Ivar*) Nå,
få vi sätta oss i gång då?

IVAR.

Jaha ... den här vägen! ...

LISEN.

Vänta ett ögonblick! ... Min hatt! ... (*skyndar
ut till höger närmast fonden*).

VIDE (*till Valborg*).

Följer du med?

VALBORG.

Nej, tack! ... jag känner mig litet trött efter
resan och stannar kvar här hos Gertrud ... (*nickar
vänligt åt Vide, när han går ut*).

VIDE.

Jaså, ja, som du vill, Valborg lilla ... (*går ut
till höger närmast fonden, åtföljd af Ivar och Helge*).

Andra scenen.

VALBORG. GERTRUD. (*Sedan*) EN BETJENT.

GERTRUD.

Valborg, en fråga! Önskar du träffa Björnklo ensam eller i min närvaro?

VALBORG (*under rörelse*).

Ack, jag vet inte . . . (*öfverlägger tyst ett ögonblick*) Kanske det är bäst ensam . . .

GERTRUD.

Det tycker jag också . . . Det är en vacker utsigt från fönstren här . . . den verkar lugnande . . . Sätt dig der litet, Valborg! Jag skall ge mina order. (*Valborg sätter sig vid ett fönster. Gertrud ringar och en betjent inträder från höger närmast fonden.*) Professorskan och kapten ha' väl inte kommit hem ännu?

BETJENTEN.

Nej, men jag tror inte, de' dröjer länge nu, förrän kapten ä' här . . . De' ä' redan öfver tiden, när han sa' till, att Stall-Gustaf skulle passa på och ta' emot hästarne.

GERTRUD.

Nå, då kunna vi vänta dem när som helst . . . Jag önskar *genast* få veta, när kapten kommer. Johan får passa på och se efter, när vagnen kommer i stora allén . . . Kom in och säg' mig till då! . . . Duka af bordet, Johan! . . .

BETJENTEN.

Jaha, genast! (*bär ut kaffeservisen m. m. Gertrud går under tiden till Valborg och samtalar sakta med henne*).

Tredje scenen.

VALBORG. GERTRUD. (*Sedan*) EN BETJENT.

VALBORG (*går ifrån fönstret och kommer ned på scenen*).

Åh, Gertrud, om du kunde ana, hvilka känslor som bestorma mig i detta ögonblick!... Din oförsönliga mor!... Att resa bort, för att slippa välkomna oss... det är ju en ny skymf... efter så många år... Gertrud!... (*fattar passionerad Gertruds händer*) hvarför kom jag hit, hvarför kom jag hit? (*sätter sig på en stol och slår häftigt händerna för ansigtet*).

GERTRUD (*högtidligt*).

För att få upprättelse!...

VALBORG (*ser upp. förvrrad*).

Upprättelse!... af hvem?... Ack, jag är ju upprättad, så mycket en förkastad qvinna kan bli... Det har ju Olof så högsinnadt gjort...

GERTRUD (*med kraft*).

Olof!... nej, det är inte nog, så mycket det än är... (*sätter sig. Med känsla*) Valborg! den unga, oförståndiga flickan, som mot sin vilja en gång bedårade din och lättsinnigt försakade sin brudgum

och som var nog egoistisk att binda sitt öde vid en löftesbrytare ... hon ... hon ber dig först af alla — förlåt! ... Ack, Valborg! Vi ha skiftat makar men inte till *min* lycka ... Hur kunde jag också vara så blind?

VALBORG.

Ett stackars barn! som saknade sitt naturliga stöd ... hvad kunde man vänta af det? ... (*innerligt*) Du har ingenting att afbedja, Gertrud! Jag har aldrig förebrått ... har ingen rätt att förebrå dig något ... (*vemodigt*) Var jag sjelf felfri? ...

GERTRUD.

Du goda Valborg! hvad har du inte lidit för ditt felsteg ... ja, för oss båda! ... Men nu ... nu är ju sorgen öfver ... nu kan du med glädje se framtiden an ... Du har en präktig son ...

VALBORG.

Ack ja! en god son ... hvilkens kärlek och aktning är det dyrbaraste, jag eger ... och som jag för intet pris vill förlora ... blotta tanken derpå stör mitt lugn. Hvilken bitter stund för mig, om någon skulle för honom upptäcka, att Björnklo är hans naturlige far.

GERTRUD.

Stackars Valborg! Men det är väl ingen fara, att så skall ske ... Har Helge hittills inte blifvit upplyst om förhållandet, så hvarför skulle han nu få veta det? ... Nästan alla ha ju gått ur tiden af dem, som voro närvarande på min förlofningsdag, när du, arma Valborg, för dig och din son fordrade

rättvisa eller blott mensklighet... Ivar har naturligtvis reda på saken... Mamma, förstås, kan inte ha' någon hemlighet för sin "gullgosse"... men han förråder ingenting, derom är jag fullt säker... så du bör inte oroa dig så mycket, tycker jag...

VALBORG.

Om jag blott kunde låta bli det... men de' ä' omöjligt, de' ä' min Achilleshäl!... Emellertid, för att återgå till hvad du nyss talade om för mig, så... reste äfven Björnklo bort af samma orsak som professorskan?

GERTRUD.

Nej, men mamma är gammal, och Sixten brukar alltid sjelf följa med, när hon far in till sta'n... Sixten är mycket rädd för prat ibland godsets folk... Nu fick hela resan sken af angelägna uträttningar, då de båda följdes åt, alldeles som vanligt...

VALBORG.

Professorskan har alltid varit rörlig af sig... hon har en kraftig natur...

GERTRUD.

Ja, men så vet hon också använda den!

BETJENTEN *(från höger närmast fonden).*

Herr kapten kommer nu! *(går ut igen).*

GERTRUD *(stiger skyndsamt upp).*

Då ska' jag gå emot och underrätta honom, att han kan få träffa dig här utan vittnen... Du är ju nöjd så?

VALBORG.

Ja!... (*stiger upp*) Ack, Gertrud! det känns så besynnerligt här... (*pekar på hjertat*).

GERTRUD (*lugnande*).

Fatta mod, Valborg! Björnklo är mycke' mycke' förändrad... (*trycker Valborgs hand och skyn-
dar ut till höger närmast rampen*).

Fjerde scenen.

VALBORG (*ensam, tar sig för pan-
nan, knäpper ihop händerna
och uttrycker stor själsoro*).

O-oh!... ett ögonblick, som är obeskrifligt!... Jag känner inte kärlek... inte hat... men ändå något, som är så sällsamt... Hvad är det som hviskar?... Ett bleknadt minne af ett band som brustit... men ändå, ändå finnes kvar!... Sixten var en gång min ljufvaste dröm... han är min sons far... (*sjunker ned på en stol, försänkt i dröm-
meri; paus*).

Femte scenen.

VALBORG. BJÖRNKLO.

BJÖRNKLO (*från höger närmast
rampen, går några steg, stan-
nar och betraktar en stund Val-
borg, som icke hört eller sett
honom komma; halshögt*).Valborg!... (*går litet närmare*).

VALBORG (*rycker till*).

Ah!... denna röst... (*stiger upp förvirrad, sökande efter ord*) Sixten!... Björnklo!... Herr kapten!... förlåt!... jag blef rädd... (*söker sansa sig och betraktar Björnklo*).

BJÖRNKLO (*sorgset*).

Valborg! som fordom... inga titlar, om jag får lof!... Får jag räcka dig min hand till ett välkommen?... eller skrämmer min person lika mycket som min röst? (*räcker henne handen och inbjuder henne att sätta sig. Björnklo sätter sig äfven*). Jag är mycket förändrad, inte sant?... ja, så förändrad, att jag inte känner igen mig sjelf.

VALBORG.

Ja, tiden tyckes inte ha' varit skonsam emot dig... men att åldras är alla dödligas lott... och äfven jag är förändrad... mycket förändrad.

BJÖRNKLO.

Åh, inte så mycket till det yttre... och hvad ditt inre beträffar, så är det väl lika vackert som fordom...

VALBORG (*vemodigt*).

Åhja... men inre skönhet uppskattas så föga... den bländar inte genast ögat...

BJÖRNKLO.

Du talar af en bitter erfarenhet, Valborg!... Som du hör, är jag mycket förändrad till mitt inre, då jag af hela mitt hjerta erkänner, att du just igenom mig gjort den bittraste erfarenhet... och ännu mer bör det förvåna dig att höra mig långtansfullt fråga, hur "någon" mår...

VALBORG (*stiger upp, öfverväl-
digad af sinnesrörelse*).

Du frågar längtansfullt, hur "någon" mår...
Din kärlek har då vaknat för din son... din öfver-
gifne son... Den kärleken skulle jag en gång ha'
velat köpa med mitt lif... Aek, nu är det för
sent!... nu är det för sent! (*sätter sig*).

BJÖRNKLO.

Bättre sen än ingen kärlek, Valborg! Jag har
blifvit gammal... om du visste så gammal, så
ensam... så ångrande mitt förflutna lif... så läng-
tande efter en kärlek, som är ljufvast för ålder-
domen, barnakärleken...

VALBORG.

Drömmer jag?...

BJÖRNKLO.

Drömmer du! Nej, du drömmer inte... Den
hänsynslöse, galante, njutningslystne, på intet tro-
ende Sixten Björnklo... står här inför dig som en
arm stackare... kufvad och besegrad af sin lidelse
för en qvinna, hvilkens hjerta han aldrig egt en se-
kund... en qvinna, som endast visat honom en ljum
vänskap, när han, lik en titan, velat storma him-
len, för att eröfra hennes kärlek...

VALBORG (*sorgset*).

Och hon har försmått din kärlek?

BJÖRNKLO.

Hon har försmått den... Du är hämnad, Val-
borg!...

VALBORG.

Jag har aldrig tänkt på någon hämnd... och jag beklagar, att du gjorde en sådan missräkning.

BJÖRNKLO.

Ja, en grym missräkning, på samma gång jag gjorde en oersättlig förlust... Jag trodde väl inte då, när jag inte ville höra talas om, när jag var rädd för att någon skulle få veta, att jag egde en son, att jag en gång, som nu, skulle anse denne son som det dyrbaraste, jag kunde ega på jorden.

VALBORG.

Ah!... (*för sig*) Du gode Gud!...

BJÖRNKLO (*med värma*).

Och för denne sons skull, som jag med den varmaste faderskärlek nu skulle vilja sluta till mitt hjerta, förlåt mig, Valborg! för hvad du för min skull fått lida... O, förlåt!... förlåt det oädla i min handling! (*räcker henne sin hand*).

VALBORG (*fattar Björnklos hand*).

Hur skulle jag af Gud kunna vänta förlåtelse, om jag nekade min... Jag förlåter dig... allt!

BJÖRNKLO.

Tack!... det är godt att kunna dö i frid...

VALBORG.

Utan tvifvel det skönaste slut, en menniska kan få! (*kort paus*).

Sjette scenen.

DE FÖRRA. HELGE.

HELGE (*kommer raskt från blomsterrummet*).

Mamma!... pappa helsar och ber... (*afbryter, när han får se Björnklo*).

VALBORG (*med ansträngning*).

Kapten Björnklo!... min son Helge!...

BJÖRNKLO.

Ah!... äntligen, äntligen!... Du är då min... (*hejdar sig*) min unge vän... en son till denna min ungdomsväninna!... Kom i min famn, mitt barn! (*Omfamnar Helge, som med köld och förvåning drager sig tillbaka från Björnklo, hvilken åter hejdar sig.*) Åh, förlåt! Ser ni, min ålder ger mig rättighet att kalla er barn... (*för sig*) Hvilken bittert ljuf stund! (*betraktar Helge med beundran: högt*) Att förskjuta en sådan son, hvilken dårskap!...

HELGE.

Om det är mig, ni talar om, kapten Björnklo, så begår ni visst ett misstag... Jag har aldrig hört min far tala om att förskjuta mig.

BJÖRNKLO.

Nej, ni har inte hört det... Rätta er icke efter, hvad jag säger... jag är galen! (*slår sig*)

för pannan, går uppåt fonden, tar ett glas vatten och dricker).

HELGE (*ser med undran efter Björnklo; till Valborg*).

Mamma!... Är kapten Björnklo verkligen mindre vetande?...

VALBORG (*som under tiden visat vexlande känslor*).

Åhnej, han lider endast af hypokondri... Ser du, han önskar sig så lifligt en son... Bemöt honom litet vänligare!...

HELGE (*höjer på axlarna*).

Ja, för din skull, mamma!... efter du ber mig; men jag känner inga sympatier för kapten Björnklo.

VALBORG (*förebärande*).

Helge!... för de sorgbetyngda skall alltid vårt hjerta tala... (*stiger upp*) Nå, hvad hade du för helsning från pappa?

HELGE.

Jo, han ville, att mamma skulle komma för att se på en märkvärdig tafla.

BJÖRNKLO (*kommer närmare*).

Tillåt mig ledsaga dig!... Du kan få helsa på min svärmor och presentera din son, om vi gå den här vägen... (*bjuder Valborg armen och för in henne till höger närmast rampen. Helge följer dem. Scenen tom några ögonblick, under det man hör röster på afstånd i blomsterrummet*).

Sjunde scenen.

LISEN. IVAR (*från fonden; det börjar skymma så småningom*).

IVAR.

Nå, det var roligt få höra, att Björnbo faller i smaken!

LISEN (*håller några nyss af-tagna rosor*).

Åh, jag är ordentligt förtjust... här ä' ju gudomligt vackert!... Sådana sköna rosor här fins sedan!... det var riktigt synd att bryta dem. (*Tager af sig sin hatt*).

IVAR.

Var lugn!... för det brottet får jag ta' synden på mig... Den synden är dessutom lätt att försvara... skönt åt de sköna!... (*tager en ros och sätter i Lisens hår*) Kan man få se något mera harmoniskt?... Jag vill påstå, att blommor ä' skapade endast för qvinnan... de blifva så sköna i förening...

LISEN (*förlägen*).

Tyst!... smickra inte för mycket!...

IVAR.

Nej, intet smicker, Lisen!... Man kan ju inte undgå att bli fångslad af en vacker anblick, som...

LISEN (*ser åt fönstret*).

Som, till exempel, ett vackert mänsken...
(*går fram till fönstret närmast rampen*) Ack, hvilken
skön anblick här, just nu... de' ä' natur!...
(*sätter sig vid fönstret och ser utåt*).

IVAR (*för sig*).

Aha, mänskensvärmeri!... De' ä' just, hvad
jag önskar, de'!... (*går till Lisen och ställer sig bred-
vid henne; högt*) Ja, de' ä' verkligen vackert... der
ute... men för mina ögon, Lisen, ter sig något
lika vackert härinne...

LISEN.

Härinne?

IVAR (*ömt*).

Ja!... Förstår du inte eller vill du inte för-
stå, att jag ser det sköna och ljufva i din egen
bild, der du nu sitter, omgjuten af det klara män-
skenet med en ros i ditt vackra hår... Ack, Li-
sen! jag har länge tänkt mig denna stund... jag
längtar att få höra min lycka förkunnas af dina
läppar... Säg, Lisen! vill du ge mig din tro för
hela lifvet?... Du behöfver inte frukta, att jag
nå'nsin ska' svika dig... Säg, hvad svarar du?

LISEN.

Ivar!... Förr... ja, blott för några dagar se-
dan, skulle din fråga gjort mig lycklig... men
nu, nu vet jag inte...

IVAR.

Vet du inte?... Har jag misstagit mig...
älskar du mig inte?

LISEN (*hviskar blygt*).

Jo, mycket! ... men ...

IVAR.

Ah, då fins inga "men" ... får inte finnas ...
Hvad skulle kunna ställa sig emellan oss? ...

LISEN.

Din mor! ... hon skrämmer mig. Såg du inte, hur bistert hon blickade på mig, när jag helsade på henne derute ... (*stiger upp*) Precis, som hon skulle ha tänkt: hvad har du här att göra? Bort härifrån! (*sträcker armarne afvärjande ifrån sig*).

IVAR.

Är det ingenting annat, då har det ingen fara ... min mor ä' inte så farlig, som hon ser ut ... det ska' du inte låta skrämma dig af ... Se månen! millioner älskandes vittne. Aek, Lisen! Aldrig har den belyst en människa, som känt sig lyckligare, än jag känner mig i detta ögonblick! (*För Lisen närmare intill sig och lägger armen omkring hennes lif.*) Lisen ... en kyss! ... (*Lisen och Ivar stå vid fönstret, så att månen belyser dem. Scenen för öfrigt i skymning. Fru Hillner från höger närmast rampen har närmat sig, lyssnande.*)

FRU HILLNER (*stampar med foten i golvet, strängt*).

Ivar! ...

LISEN (*förskräckt*).

Oh! ... (*sliter sig lös från Ivar och flyr ut genom dörren närmast fonden till höger*).

Åttonde scenen.

FRU HILLNER. IVAR. (*Sedan*) EN BETJENT.FRU HILLNER (*sätter sig, upprörd*).

Ivar! ring på ljus! . . . Åh, jag tror, jag qväfs! . . .

IVAR (*ringer, betjenten inträder*).

Tänd ljus, Johan! . . . mycket ljus! . . . (*promenerar; går emellanåt fram till fönstret och ser utåt. Sedan betjenten eklärerat salongen och i blomsterrummet tändt en taklampa med dämpadt sken, går han ut*).

FRU HILLNER.

Ivar! . . .

IVAR.

Ja, mamma! . . .

FRU HILLNER.

Kom hit, så får jag tala vid dig . . . (*Ivar närmar sig*.) Är du från dina sinnen? . . .

IVAR (*lygnt*).

Nej, Gudskelof! . . .

FRU HILLNER.

Jo, det kan man ha rättighet att fråga . . . när du ställer dig att drifva öppen kurtis med den der flicktossan.

IVAR.

Jag får bedja mamma välja sina uttryck litet bättre, när mamma talar om Lisen Vide.

FRU HILLNER (*elakt*).

Åh, det vet jag visst!... Äpplet brukar inte falla långt ifrån trädet... Det fins kvinnor, som tyckas enkom skapade för att skaffa hederligt folk trakasserier... förut modern och nu tyckes det inte bli bättre med dottern... Hon ä' väl inte mera helgon, hon, än fru Vide var vid de der åren.

IVAR (*halft förbittrad*).

Mamma!... inte ett ord mer!...

FRU HILLNER.

Så-å!... det vill jag väl se, hvem som skulle kunna hindra mig ifrån att tala så mycket jag önskar... Sedan din fars död, erkänner jag ingen som min herre.

IVAR.

Inte jag heller!... Mamma inser väl, att jag också råder öfver *mina* handlingar...

FRU HILLNER (*lugnare*).

Käre Ivar! jag vet väl det... och jag vet egentligen inte, hvarför vi ska' bråka... (*smeksamt*) Du ä' ju min snälla gullgossé... Ä' de' någonting af vigt, så ta'r du nog din mamma till råds... Gammal är alltid äldst!... (*förtroligt*) Ser du, Ivar! man får lof att vara litet försigtig... Kärleksaffärer ä' så farliga... och kurtis i månsken... ja, den är allra farligast... Då prata de unge männen en hel hop grannlåter, som de sedan ångra sig att nå'nsin hafva sagt.

IVAR.

Snälla mamma! till dem, som prata grannlåter, hör inte jag.

FRU HILLNER.

Hur skall jag då tyda dina ord här nyss till den unga flickan!...

IVAR.

De orden kunna inte tydas mera än på ett sätt... jag älskar henne, och jag ämnar göra henne till min hustru.

Nionde scenen.

DE FÖRRA. GERTRUD.

GERTRUD (*från höger närmast fonden*).

Olof undrar, hvart du tog vägen, Ivar!... Men, hvad är det med mamma?... Är mamma illamående?... Säg, hvad är det?...

FRU HILLNER (*med ansträngning*).

Ivar... tar... lifvet af mig... Det är ovärdigt... Hur skulle jag kunna ana något dylikt... (*gråter*) Min egen gosse...

IVAR (*till Gertrud*).

Du förstår väl, Gertrud, att mamma nu är underrättad om min kärlek till Lisen... och att det är den saken, mamma har så svårt att komma till rätta med...

GERTRUD.

Får jag säga min mening, tycker jag, att det är mycket orätt af mamma... Lisen är en älsklig och bra flicka, efter hvad jag kan tycka...

FRU HILLNER.

Gertrud!... hon må vara en engel, men som min sonhustru, erkänner jag henne aldrig... Till Valborg Lindén, den lättsinniga människan, som en gång med skam och nesa lemnade mitt hus, till henne skulle jag komma i ännu närmare släktskap genom min son, än hvad jag redan är genom den fantasten Olof!... Jo, då kunde hon ha' anledning att triumfera... ja, att skratta mig midt upp i ansigtet. Käre Ivar, betänk! hon har ju varit din guvernant...

IVAR.

Mamma, förlåt! jag medger, att det för mamma kan vara mindre kärt att få Lisen till sonhustru, eftersom mamma har antipati för fru Vide... men...

FRU HILLNER (*eftertryckligt*).

Stor antipati!... af flera skäl...

IVAR.

Men, säger jag, kan mamma begära, att jag skall uppoffra min hela lefnadslycka, för att inte göra mamma emot?... Kan mamma fordra, att jag fejt skulle försaka en flicka, som, jag vet det nu, älskar mig och med mig vill dela lifvets fröjder och sorger?... Nej, mamma! begär allt annat, men begär inte det!...

GERTRUD.

Nej, fordra inte ett sådant offer af Ivar!... missbruka inte modersväldet ännu en gång!... Låt det vara nog, att ett af dina barn har böjt sig för din vilja och med sin lifslycka till insats begått

det vågspelet att gifta sig utan kärlek... Utgången... ja, den vet nog mamma!... Försona nu ditt fel och låt Ivar få gifta sig med den han älskar!...

FRU HILLNER.

Försona mitt fel! Jo, de' ä' härligt! jag anklagas formligen af mina barn!... För hvad?... Jo, för det jag en gång sökte skydda min dotter ifrån att gifta sig i fattigdom, arbete och släp... och nu söker afråda min son ifrån... ja, jag säger det... att ingå förbindelse med en i moraliskt afseende dålig familj.

IVAR (*otåligt*).

Efter mamma är oeffterrättlig och inte på den goda, kärleksfulla vägen vill taga reson, så har jag ingen annan utväg än oppositionen... och förklarar härmed, att jag i afton hos Lisens föräldrar anhåller om hennes hand. I morgon på festen eklateras vår förlofning, och gör mamma en enda invändning, så gifter jag mig med Lisen och bosätter mig utomlands och sedan skola vi aldrig besvära mamma med vår släktskap... Mamma kan ju öfvertänka sitt val... mitt är bestämdt, så visst som jag är en man... Och nu går jag och lugnar min lilla Lisen... (*går ut till höger närmast fonden*).

Tionde scenen.

FRU HILLNER. GERTRUD.

FRU HILLNER (*vredgadt*).

Och så sant som jag är en qvinna, skall Valborg i sinom tid få betaldt för all den smälek och

förargelse, hon samkat öfver mitt hufvud!... *Hon* bli svärmor åt min son... åh, de' ä' löjligt!...

GERTRUD.

Nej, säg inte det!... Om Ivar och Lisen som gifta bli lyckliga med hvarandra, så kommer det att skänka äfven mamma lycka... Tänk, så ståtligt att få heta farmor! (*småler sorgset*) Det bör ju för mamma bli dubbelt kärt, då mamma aldrig fått mormorstiteln.

FRU HILLNER (*litet blidare*).

Stackars Gertrud!... jag menade så väl... Ser du, Gertrud, du får inte undra på, om jag är förbittrad på hela den här historien, som började redan på din förlofningsdag, då Valborg genom sitt uppträdande också eggade den stackars "moster Lisen" att stå och relatera *sin* ungdomshistoria... Hvem fick skämmas, om inte jag... och hvems var felet, om inte Valborgs?...

GERTRUD.

Det kan väl så vara; men det var ju bara släktingar, som hörde det.

FRU HILLNER (*häftigt*).

Släktingar!... släktingar! ja, som de alltid skulle ha' så väl reda på hvarandras hemligheter... Jag undrar just, till exempel, om Valborgs barn veta, att de äro halfsyskon... (*Helge kommer från blomsterrummet, men hejdar sig, när han får höra fru Hillners senaste ord, och drager sig tyst tillbaka, osedd af fru Hillner och Gertrud*).

GERTRUD (*ifrigt*).

Tyst, mamma! Jag tyckte, jag hörde någon derinne . . . (*ser åt fonden*).

FRU HILLNER.

Bara inbillning! jag hörde ingenting . . . Har du sett på krokanen, vi hade med oss hem från sta'n?

GERTRUD (*likgiltigt*).

Nej!

FRU HILLNER.

Inte? Åh, den är charmant! . . . Ett tempel med små amoriner och kärlekguden sjelf som pièce de résistance . . . Men jag får allt lof att gå och se till, hvar grannlåten ställs, så att inte hela tempellet blir krossadt . . . (*i det hon går*) Hm! jag kommer riktigt af mig för allt bråk . . . (*går ut till höger*).

Elfte scenen.

GERTRUD. HELGE.

GERTRUD (*i det hon går mot fonden*).

Ett tempel med amoriner! . . . hvilken blodig ironi! (*möter Helge, som ser blek och förvirrad ut*). Ah! jag hörde således rätt . . . det var du, som var här nyss? . . .

HELGE.

Ja, det var jag som ofrivilligt fick del af en hemlighet . . . Jag kom just för att fråga efter min syster . . . som, efter hvad jag nyss fick höra, blott skall vara min syster till hälften . . . Ack, låt mig

nu få veta hela sanningen!... Jag är sjöman, har en sjömans mod och föredrar en öppen fara och ett fritt språk framför blindskär och förtäckta ord...

GERTRUD (*generad*).

Men jag vet inte, om jag bör...

HELGE (*ifrigt*).

Tala om det?... Ack, jo! Se, jag är ju fullkomligt lugn nu... Mina föräldrar komma snart hit... Bespara mig att göra dem en fråga... Min mor är väl (*dröjande*) min verkliga mor?...

GERTRUD.

Ja!...

HELGE.

Mitt hjerta anade det... Endast en mor hyser en sådan kärlek och omsorg... Men hvem är min far?...

GERTRUD.

Skulle du inte vilja skona mig ifrån att säga det?

HELGE (*slår sig för pannan*).

A-ah!... det klarnar... jag behöfver inte fråga... Jag vet, hvem det är... (*sätter sig några ögonblick med händerna för ansigtet, för att dölja sin sinnserörelse*).

GERTRUD (*smeker Helge*).

Stackars Helge!... det ges bittra stunder i lifvet, så bittra, att de, en gång genomlefda, aldrig glömmas... Detta är för dig en bitter stund... Helge! äfven för mig har den sitt törne... Ack, det var ju jag som beröfvade dig din far och be-

röfvade din mor den som svurit att bli hennes make! (*torkar en tår ur sitt öga*).

HELGE (*far upp med passion*).

Tala inte om den förlusten, den tänker jag inte på... Nej, hvad jag tänker på, det är min älskade moders olyckliga ungdom... (*eftersinnande*) Hela hennes förflutna lif står nu så klart för min syn... hennes ständiga tårar och arbete under mina första lefnadsår... Nu mins jag det så väl... Ett barn vid fem sex år ser och mins det som passerar, fast den ålderns oskuld icke förmår fatta orsakerna till det som sker... Jag har dock vid mognare år älskat att tro, det min far upprättat något förflutet... och jag har egnat honom all en sons kärlek... Jag anade inte, hvilken tacksamhet, han hade rätt att fordra, denne ädle man, hvilkens namn jag bär, och aldrig kommer jag att ens i mina tankar gifva någon annan på jorden det heliga namnet fader...

GERTRUD (*sorgset*).

Ack, ja! han är mycken kärlek värd, denne din andre far! (*för sig, suckar*) Valborg fick ändå den bästa delen!...

Tolfte scenen.

DE FÖRRA. VALBORG. VIDE. BJÖRN-
KLO (*från höger*).

HELGE (*går emot Valborg*).

Min mor!... Kaptén Björnklos besynnerliga uppförande här för en stund sedan är mig inte mera en gåta...

VALBORG.

Helge!... (*faller med ett lätt anskri i Helges armar*).

BJÖRNKLO.

Ah!... (*skyndar fram*).

HELGE (*skjuter Björnklo kallt
åt sidan och för Valborg till
en soffa, stående till venster*).

Förlåt mig, mamma! det var orätt af mig att så, utan alla omsvep, förklara det jag blifvit delaktig af ditt lifs hemlighet...

VALBORG (*upprörd*).

Helge!... och nu... nu föraktar du din arma mor?...

HELGE.

Föraktar!... ack, nej! jag älskar dig, min mor, om möjligt, ännu mer än förr... du, som älskat mig så högt, att du, kämpande med fattigdom, behöll mig i din ömma vård, då du kunnat kasta mig hjälplös och öfvergifven in på ett barnhus... Mitt gräsliga öde hade då varit att hela mitt lif sakna en öm moders skydd, som af intet på jorden kan ersättas... Skulle jag inte då djupt känna, att min sonliga vördnad och aktning är en ringa gård för all din kärlek och uppoffring! (*kysser med värma Valborgs hand*).

VALBORG.

Helge! dina ord kasta ett försonande skimmer öfver det förflutnas mörka och sorgsna djup... Haf tack, min älskade son! Du skänker lugn och

frid åt mitt bäfvande hjerta, som anat att denna stund en gång obevekligt skulle komma!...

VIDE.

Der har du min hand, Helge! Jag har inte förgäfves sått ut mina frön i ditt unga sinne... Den qvinna som, låt vara att hon förenat sig med en man utan presterlig välsignelse, gifvit ett barn ett vanskligt lif, men rätt uppfyller sina pligter mot detta barn, hon är tusen gånger mera värd vår aktning, än den legaliserade modern, hvilken, utpyntad som en modedocka, far från det ena nöjet till det andra, lemnande sina barn åt både fysisk och psykisk vanvård... I mina ögon är en qvinna af det sistnämnda slaget ett oting och hon gör bestämdt inte sin man lycklig, såvida han inte är en fäfång narr, som högre skattar efemera salongstriumfer, än lifvets höga uppgifter. En kokett skulle aldrig lyckats fångsla mig. De egenskaper, jag älskar finna hos en qvinna, fann jag hos din mor... och det bestämde mitt val. (*Med en sidoblick på Gertrud och Björnklo.*) Både jag och Valborg hade jordat vår svärmiska ungdomskärlek, och vi hafva funnit tröst hos hvarandra — det är alltsammans!

HELGE.

Ack, nej! det är inte allt... Jag fann en god far, som jag annars nu skulle saknat...

BJÖRNKLO (*träder fram, ifrigt*).

Inte numera!... Hvilken sällhet skulle jag nu skatta högre, än att få sluta dig i min fadersfamn...

HELGE (*mäter Björnklo med föraktliga blickar, med köld*).

Ni? ... Förlåt! men den önskan kommer något sent ... Mitt hjerta är nu fästadt på annat håll ... (*vänder sig åt Vide*).

BJÖRNKLO.

Och för mig, din verkliga far, känner du ingenting ... du känner inte ens medlidande ...

HELGE (*som förut*).

Nej, för er, kapten Björnklo, känner jag ingenting.

GERTRUD.

Stackars Sixten! ... du har våldfört dig emot kärleken ... den hämnas! ...

VIDE (*till Helge*).

Af medlidande kan du väl räcka kapten Björnklo din hand! du ser ju att han lider af din köld.

VALBORG.

Ack, ja! Helge, blicka inte så der hotfullt! ... det skrämmer mig ...

HELGE (*träder fram för Björnklo*).

Kapten Björnklo, ett ord! ... Lovade ni en gång min mor eder tro? Svor ni att blifva hennes make?

BJÖRNKLO.

Ja! ...

HELGE.

Och ni bröt er ed?

BJÖRNKLO (*nedslagen*).

Ja!...

HELGE.

Utän medlidande!... Den, som skulle kallas er son föraktar eder... Vi äro qvitt! (*går tillbaka till venster*).

BJÖRNKLO (*med uttryck af djupaste smärta, sträcker ut sina armar efter Helge*).

Helge, min son!... (*stapplar till en stol och sätter sig till höger. Gertrud sätter sig bredvid honom och synes emellanåt tillhviska Björnklo tröstande ord*).

VALBORG (*med oro till Helge*).

Helge! inte ett ord till Lisen!

HELGE.

Nej, var lugn, mamma!

Trettonde scenen.

DE FÖRRA. FRU HILLNER. LISEN. IVAR
(*från höger närmast rampen*).

LISEN (*skyndar till sin mor; halfhögt till Valborg*).

Ack, mamma lilla! jag är så lycklig, så lycklig!

VALBORG (*smeker Lisen*).

För hvad, min älskling?...

LISEN.

Det får Ivar tala om...

Fjortonde scenen.

DE FÖRRA. EN BETJENT.

BETJENTEN (*från höger, närmast
fonden*).

Supén är serverad!...

BJÖRNKLO (*reser sig, med bitterhet*).

Pjesen är slut — låtom oss supera...

IVAR.

Inte ännu... jag har några ord att säga, innan vi gå till bordet. (*Vinkar åt betjenten att gå, hvarvid denne försvinner.*)

Femtonde scenen.

DE FÖRRA (*utom betjenten*).IVAR (*går närmare Valborg och
Vide*).

Näväl, utan omsvep... Lisen och jag älska hvarandra! Min kärlek till henne är inte från i dag... men Lisens ungdom och min pekuniera ställning har hittills förseglat min mun. Då emellertid såväl det ena som det andra vunnit stadga, kan jag inte längre motstå min varma längtan att förvissa mig om min lycka, som ligger i den här lilla handen (*fattar Lisens hand*). Viljen I skänka mig den?...

VIDE (*hjärtligt*).

Något öfverraskar du mig visserligen, käre Ivar! ty att bli svärfar åt min egen kusin, en sådan kasus hade jag aldrig tänkt mig... men släktskapen hindrar inte, och som du är en bra och hederlig man, så har jag för min del ingenting emot er förening...

VALBORG.

Ja, inte jag heller... det gäller ju bådas lycka...

FRU HILLNER (*för sig*).

Nej, det tror jag, det!...

IVAR (*varmt*).

Tack!... Och jag lofvar att efter bästa förmåga göra både Lisen och er lyckliga.

FRU HILLNER (*med eftertryck, halft för sig, med blicken uppåt*).

Och det skall jag smälta!...

GERTRUD (*till Valborg*).

Är du nöjd med den upprättelse, du fått, Valborg?

VALBORG (*ser på Lisen och Ivar, sedan på Björnklo*).

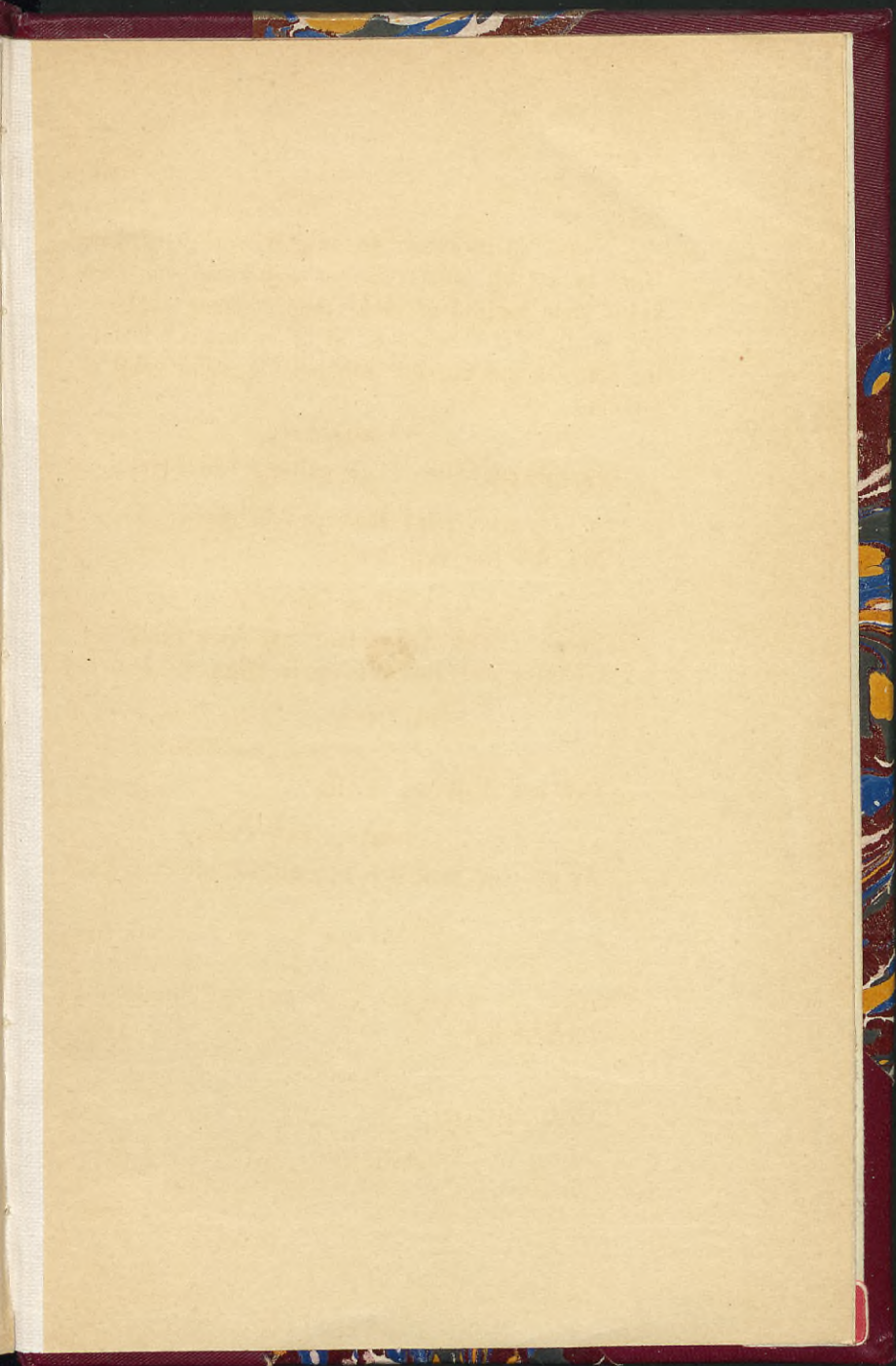
Om jag är nöjd! Ack, den öfverstiger min djerfvaste dröm!...

VIDE.

Guds rättvisa!

Ridån faller.

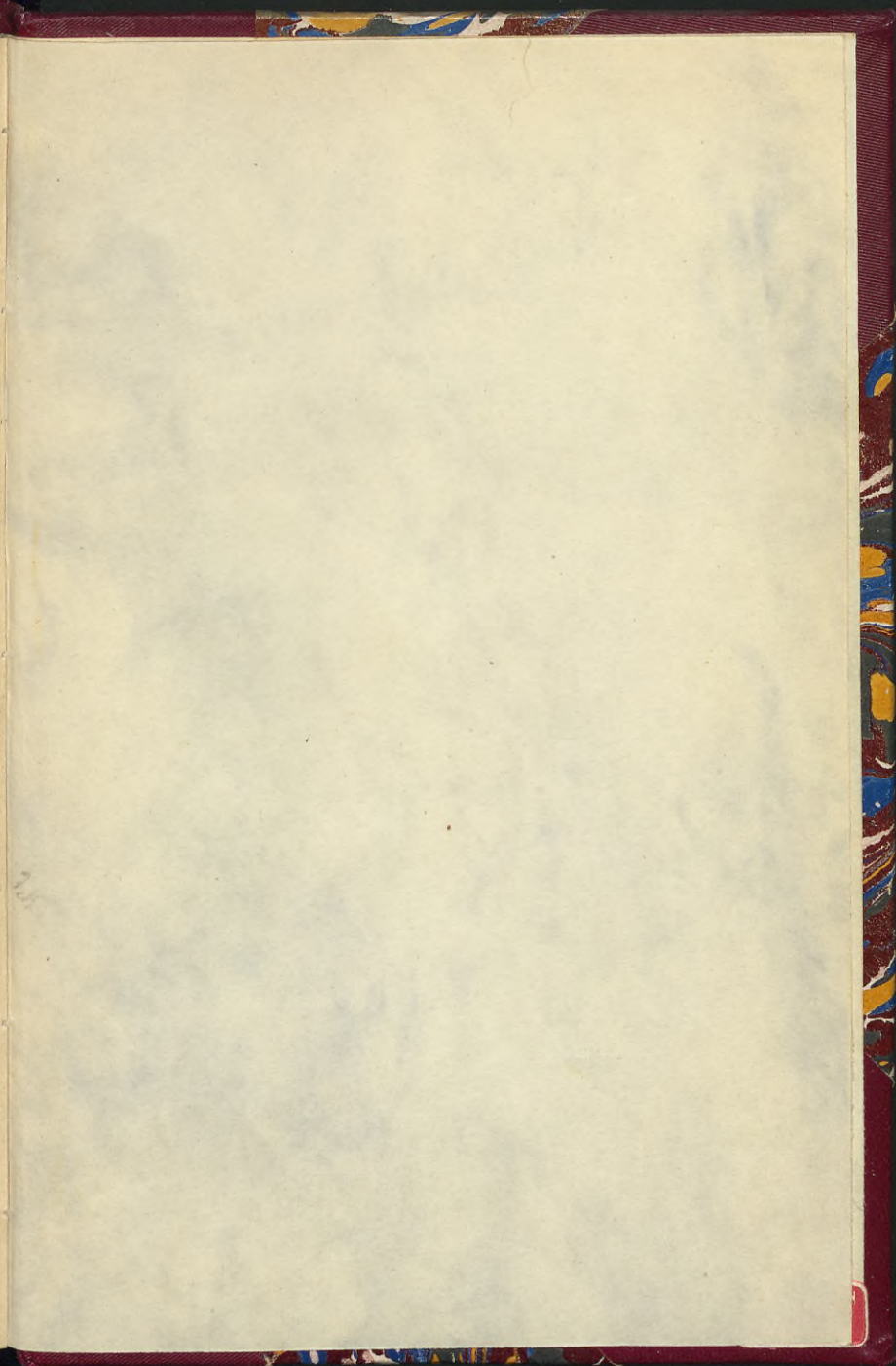
27/13
11000 9440

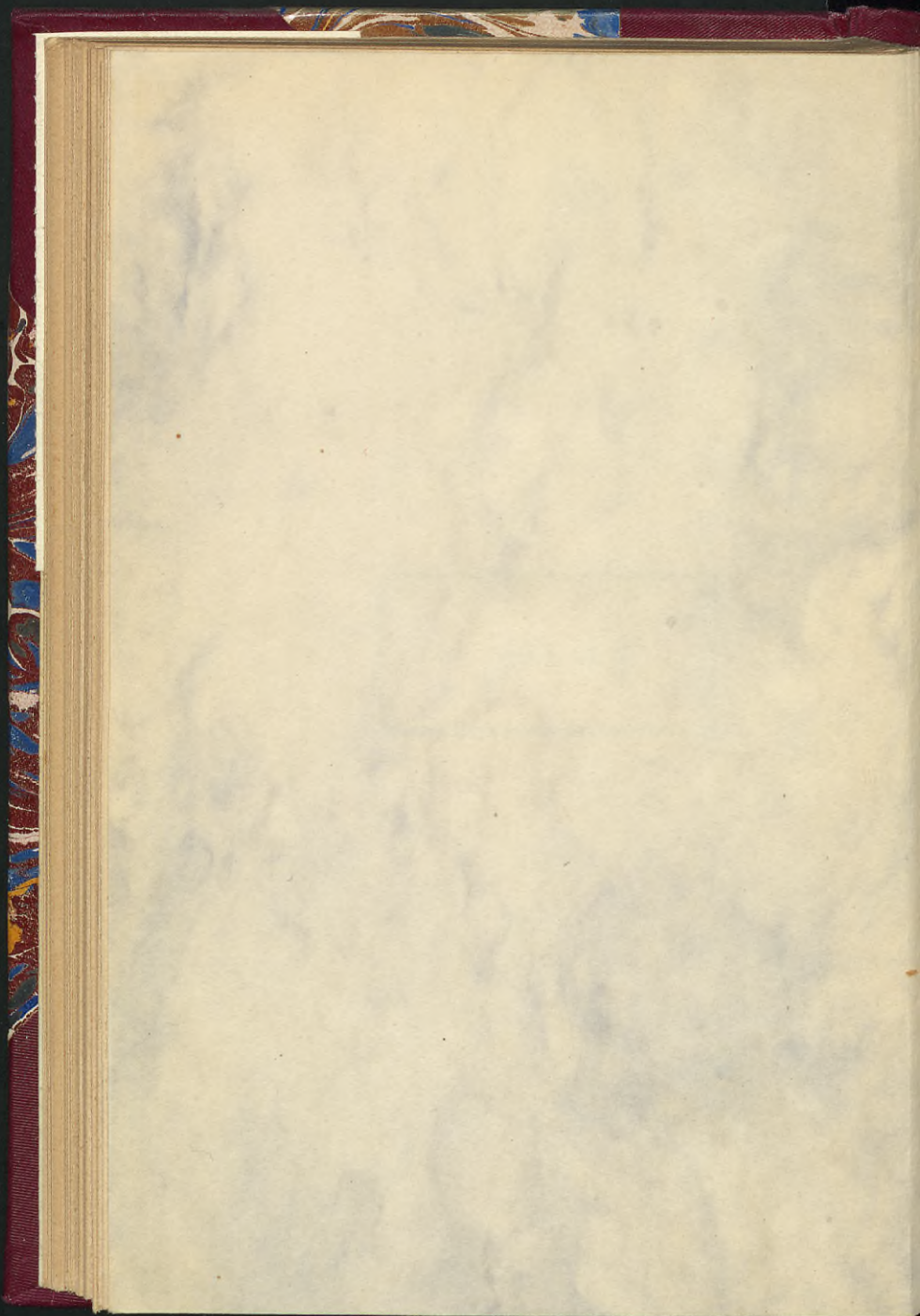

Pris 1: 50.

dr

6000194762

Göteborgs universitetsbibliotek

1.65

JOHN JOHNSON
BOKBINDARE
GÖTEBORG

